

บทที่ 3

ปัญหาเกี่ยวกับฐานความผิดทางวินัย

ฐานความผิดทางวินัย หมายถึง "ข้อกำหนดวินัยของข้าราชการ" กล่าวคือ ข้อห้าม และข้อพึงปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ หากปรากฏว่าข้าราชการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดวินัยของข้าราชการ ถือว่าเป็นความผิดทางวินัย โดยเหตุที่ข้าราชการตำรวจเป็นข้าราชการประเภทใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจไปในทางมิชอบ ประกอบกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงต้องมีการควบคุมความประพฤติ และการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการตำรวจไว้เป็นพิเศษ แยกต่างจากข้าราชการพลเรือนสามัญและข้าราชการประเภทอื่น ๆ จึงได้มีการบัญญัติถึงข้อกำหนดวินัยของข้าราชการตำรวจ ไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจเป็นการเฉพาะ โดยมีข้อความใกล้เคียงกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 นอกจากนี้ปรากฏว่าได้มีการอนุโลมตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับวินัยมาใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจด้วย¹ ดังนั้นนอกจากข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดวินัยในกฎหมายว่าด้วยวินัยของข้าราชการตำรวจเป็นการเฉพาะแล้วยังต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดวินัยในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนอีกส่วนหนึ่งด้วย

ในการที่จะพิจารณาว่า ควรกำหนดให้การกระทำอย่างใดเป็นข้อห้ามหรือข้อพึงปฏิบัติสำหรับวงการใด (ข้อกำหนดทางวินัยของข้าราชการในวงการต่าง ๆ) ต้องพิจารณาจากจุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัยของข้าราชการในวงการ

¹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521

นั้น และโดยเหตุที่จุดมุ่งหมายและขอบเขตวินัยของข้าราชการตำรวจแตกต่างไปจากข้าราชการพลเรือนสามัญ ฉะนั้นการนำข้อกำหนดทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญทั้งหมดมาอนุโลมใช้กับข้าราชการตำรวจนั้น จึงอาจเป็นการไม่เหมาะสมกับข้าราชการตำรวจ

ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ว่าจุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัยของข้าราชการตำรวจ ก็คือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของทางราชการตำรวจ (การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน) และการธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของข้าราชการตำรวจ โดยถือว่าการปกครองบังคับบัญชาเป็นสิ่งสำคัญ และต้องปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของตำรวจอย่างเคร่งครัด ต่างกับข้าราชการพลเรือน ซึ่งเพียงแต่กำหนดความประพฤติของข้าราชการพลเรือนไว้เท่านั้น สามารถยืดหยุ่นได้ ดังนั้นข้อกำหนดทางวินัยใดที่ไม่ใช่จุดมุ่งหมายของวินัยตำรวจแล้ว ก็ไม่ควรนำมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจ ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

3.1 ฐานความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 ได้กำหนดไว้ว่าการกระทำต่อไปนี้ ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยตำรวจ กล่าวคือ

1) คือ ชดขึ้น หลีกเลียงหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือคนที่ชอบด้วยกฎหมาย

วินัยบทนี้แยกองค์ประกอบได้ 5 ประการ

(1) มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา คำสั่งนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเป็นการสั่งด้วยวาจาก็ได้

(2) ผู้สั่งต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย กฎหมายที่กำหนดการบังคับบัญชา มีดังนี้

(ก) กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 กำหนดให้รัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวง ให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวงรองจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ให้อธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกรม เลขาธิการกรมเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงาน

เลขานุการกรม ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนกหรือหัวหน้าส่วนราชการ
ที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเทียบเท่ากองหรือแผนก เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ
ในกองหรือในแผนก หรือในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นดังกล่าวแล้วแต่กรณี ผู้ว่า
ราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัด

คำว่า "หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมี
ฐานะเทียบเท่ากองหรือแผนก" หมายถึงหัวหน้าส่วนราชการที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา
แบ่งส่วนราชการของกรมานั้นเท่านั้น สำหรับกรมตำรวจมีพระราชกฤษฎีกาแบ่ง
ส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2508 แบ่งส่วนราชการกรม
ตำรวจออกเป็น กรมตำรวจ กองบัญชาการ กองบังคับการ กองกำกับการ แผนก
หรือกองร้อย

อนึ่ง หน่วยงานที่แบ่งเป็นการภายในเป็น "ฝ่าย"
"งาน" "ศูนย์" ฯลฯ โดยมีได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกรม
นั้น ไม่เข้าเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น
หัวหน้าหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นผู้บังคับบัญชาได้ก็แต่โดยได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ
จากผู้มีอำนาจ ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2518 และมาตรา 22, 63 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
ตำรวจ พ.ศ. 2521

สำหรับข้าราชการส่วนกลางที่ไปตั้งที่ทำการอยู่ในท้อง
ที่จังหวัดใด ปลัดกระทรวงหรืออธิบดีอาจมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น เป็นผู้บังคับ
บัญชาได้ โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตาม
ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515

(ข) กฎหมายจัดตั้งส่วนราชการโดยเฉพาะ เช่นพระราช-
บัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. 2518 บัญญัติให้อธิการบดีเป็นผู้รับ
ผิดชอบบริหารงานของวิทยาลัยและเพื่อประโยชน์ในการบังคับบัญชา ให้อธิการบดี
ให้อธิการบดีเป็นอธิบดีตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายอื่น
ให้อธิการบดีจึงเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในวิทยาลัยเทคโนโลยีตามกฎหมายดังกล่าว

(ค) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.
2518 มาตรา 35 บัญญัติให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 44 ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรี

เจ้าสังกัด อธิบดีและผู้ว่าราชการจังหวัด มอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการใด ในฐานะใดก็ได้ เมื่อมีการมอบหมายแล้วผู้ได้รับมอบหมายก็จะมีฐานะ เป็นผู้บังคับบัญชาในส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น

(3) สั่งในหน้าที่ราชการ ซึ่งมีความหมาย 2 ประการคือ

(ก) หมายถึงผู้สั่งมีหน้าที่ราชการในเรื่องที่สั่งนั้น ส่วนผู้รับคำสั่งไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ราชการในเรื่องที่ได้รับคำสั่งโดยตรง ทั้งนี้เพราะการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทุกตำแหน่งจะกำหนดไว้ในตอนท้ายว่า "ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ได้รับมอบหมาย"

(ข) หมายถึง สั่งให้ปฏิบัติราชการ ถ้าไม่เช่นนั้นเรื่องสั่งให้ปฏิบัติราชการก็จะเอาผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามมาตรฐานไม่ได้

ในกรณีนี้ ก.พ. เคยวินิจฉัยได้ว่า การบังคับให้ข้าราชการทำสัญญารับสภาพหนี้ใช้คำสั่งของทางราชการซึ่งเสียหายนั้น ผู้บังคับบัญชามองอยู่ในฐานะที่จะสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามได้ เพราะไม่เช่นนั้นคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยตรง ฉะนั้นคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ให้ชำระหนี้เช่นนี้ มีฐานะ เป็นเพียงคำบอกกล่าวเรียกร้องให้ชำระหนี้ตามธรรมดาเท่านั้น²

(4) เป็นคำสั่งที่ขัดด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาซึ่งจะสั่งให้ข้าราชการผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติราชการนั้น ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะสั่งให้ทำเช่นนั้นได้ตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และต้องสั่งการไปภายในของอำนาจหน้าที่ของตน จะสั่งการนอกเหนือหรือเกินขอบอำนาจหน้าที่ หรือฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการมิได้ ถ้าผู้บังคับบัญชาได้สั่งการไปโดยไม่มีอยู่ในฐานะที่จะสั่งการได้ หรือสั่งการไปนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการแล้ว คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเช่นว่านั้นก็ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

²สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัย, หน้า 40 - 41

หรือระเบียบของทางราชการ ดังนั้นผู้อยู่บังคับบัญชาจึงไม่ต้องปฏิบัติตาม และในการที่ผู้อยู่บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอันมิชอบด้วยกฎหมาย ดังกล่าวข้างต้นจะถือว่าเป็นความผิดฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาไม่ได้

(5) มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

หมายความว่า จะต้องมีการขัดขืนไม่ทำตามคำสั่งหรือทำไม่ตรงตามคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

การที่จะถือว่าเป็นการขัดคำสั่ง หรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่จะเป็นความผิดตามมาตรานี้ จะต้องประกอบด้วยเจตนาที่จะดื้อดึงขัดขืน และอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติตามคำสั่งนั้นได้ด้วย ถ้าไม่มีเจตนาที่จะดื้อดึง ขัดขืน หรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาแล้ว ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามคำสั่งโดยหลงลืม หรือเกียจคร้าน ไม่ปฏิบัติตามให้แล้วเสร็จโดยเร็วเช่นนี้ ไม่เป็นความผิดฐานนี้ แต่อาจเป็นความผิดฐานเกียจคร้าน ละทิ้งหรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ เช่น พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาล่าช้า คั่งค้างเป็นจำนวนหลายคดีดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นการคือ ขัดขืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา แต่เป็นการเกียจคร้านหรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ทำการสอบสวนคดีเรื่องใดแล้ว พนักงานสอบสวนละเลยไม่ทำการสอบสวนคดีตามคำสั่งเป็นความผิดตามมาตรา 5 อนุ 1 นี้

โดยเหตุที่จุดมุ่งหมายที่สำคัญของวินัยตำรวจ ก็คือการปกครองบังคับบัญชา ดังนั้น หากผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง จึงต้องถูกลงโทษทางวินัย

คำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการเป็นการกำหนดหน้าที่ให้ข้าราชการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานจะดำเนินการโดยดีมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อทุกคนร่วมกันปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ถ้ามีการขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง จะทำให้งานเสียหาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคำสั่งผู้บังคับบัญชาไว้ แต่ถ้าหากว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม

วินัยบทนี้ มีความเกี่ยวข้องกับวินัยบทอื่น ๆ เช่น ความผิดฐานเกียจคร้าน หรือประพฤตินอสมควร หรือไม่ประพฤติเคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผน ฉะนั้นวินัยบทนี้จึงมีความสำคัญอันจะก่อให้เกิดการกระทำผิดฐาน

อื่น ๆ ตามมาด้วย

มูลเหตุที่มีการกระทำความผิดฐานนี้ ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการแบ่งพรรคแบ่งพวกจนเป็นธรรมเนียม การขาดความรับผิดชอบในการทำงาน และผู้บังคับบัญชาไม่มีความสามารถในการทำงาน และสั่งงานโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม³

2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่และผู้ย่อย

เนื่องจากวินัยของตำรวจนั้น คือแบบอย่างธรรมเนียมปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ การปกครองบังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจ ถือเป็นเรื่องสำคัญต่างกับวินัยของข้าราชการพลเรือน วินัยของข้าราชการพลเรือนเพียงแต่เป็นการกำหนดถึงความประพฤติของข้าราชการพลเรือนเพื่อประสิทธิภาพของงานเท่านั้น การที่ข้าราชการพลเรือนชั้นผู้น้อยไม่ทำความเคารพผู้บังคับบัญชาจึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ต่างกับข้าราชการตำรวจซึ่งถ้าไม่เคารพผู้บังคับบัญชาแล้วถือว่าเป็นการผิดวินัย

3) ไม่ประพฤติตนให้เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของข้าราชการตำรวจ

จากวินัยข้อนี้เองที่แสดงให้เห็นว่า วินัยของข้าราชการตำรวจ คือแบบอย่างธรรมเนียมปฏิบัติของตำรวจ ซึ่งข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามอย่างโดยเคร่งครัด สำหรับมรรยาทและระเบียบแบบแผนของข้าราชการตำรวจนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งที่กำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี⁴

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³สำนักงาน ก.พ., "เอกสารการศึกษารูปแบบการสร้างวินัยข้าราชการและปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข", 2531 หน้า 119 (อัครสาเนา)

⁴ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีเล่ม 1 ลักษณะที่ 1 บทที่ 1 ความประพฤติและระเบียบวินัย ข้อ 3

เช่น ระเบียบการแต่งกาย การสวมเครื่องแบบ การห้ามมิให้เล่นการพนัน การเล่นแชร์ เปียแชร์⁵ ฯลฯ นอกจากนี้ยังปรากฏตามคำสั่ง หรือหนังสือเวียนของกรม

5 - กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 12/2498 เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การบริหารส่วน การแชร์", 14 มกราคม 2498.

- กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 300/2495 เรื่อง โทษของการเสพสุราและการพนัน ให้กำชับมายังกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ให้กวดขัน ตามวินัยของข้าราชการ ในเรื่องการเสพสุราและการพนันตาม พระราชบัญญัติโดยเคร่งครัดต่อไป", 8 ธันวาคม 2495.

- กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496 เรื่อง แนวทางลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา" 3 กันยายน 2496. ดังความละเอียดดังนี้

1. เล่นการพนัน

1) การพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาดถ้าข้าราชการผู้ใดเล่นควรถูก ลงโทษถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

2) การพนันประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าจะ เล่นได้ต่อเมื่อได้รับ อนุญาตจากทางการ

(ก) เล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ถ้าผู้เล่นนั้นเป็นเจ้าของพนักงาน ซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรงหรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการ วัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง ทบวง กรม วางไว้เป็น พิเศษ ให้พิจารณาโทษตามเกณฑ์ในข้อ 1) ถ้าผู้เล่นนั้นเป็นข้าราชการอื่นให้พิจารณา ลงโทษตามควรแก่กรณี

(ข) เล่นโดยได้รับอนุญาตแล้วถ้าผู้เล่นเป็นพนักงานซึ่งมีหน้าที่ ปราบปรามโดยตรงหรือเป็นครู ฯลฯ อาจพิจารณาโทษตามเกณฑ์ในข้อ 1) ก็ได้ ถ้าผู้เล่นนั้นเป็นข้าราชการอื่นจะเป็นความผิดต่อเมื่อปรากฏว่า ผู้นั้นหมกมุ่นต่อการ พนันเป็นเหตุให้เสื่อมเสียแก่ราชการ และให้พิจารณาโทษตามควรแก่กรณีนั้น

ตำรวจ มติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

4) ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีในคณะข้าราชการตำรวจ

ในข้อนี้หมายความว่าความคลอคลึงการวิวาทหรือเหตุร้ายกดขี่ข่มเหง เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ฟ้องร้องซึ่งกันและกัน ยังศาลก่อนได้รับอนุญาต หรือดำเนินการอย่างใด ๆ เพื่อจะทำให้ข้าราชการตำรวจแตกความสามัคคี ซึ่งกันและกัน

อนึ่ง การฟ้องร้องซึ่งกันและกันยังศาลก่อนได้รับอนุญาตนี้ น่าจะมีได้หมายความว่าโดยตรงว่าผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาต เพราะการฟ้องร้องกันยังศาลนั้นเป็นสิทธิตามกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาคงไม่มีอำนาจที่จะสั่งไม่อนุญาตได้ แต่น่าจะประสงค์ที่ทำให้ข้าราชการผู้มีกรณีโต้แย้งกันได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อที่จะได้พิจารณาหาทางไกล่เกลี่ยระอมยอมเสียเงินเบื้องต้น หากสามารถตกลงกันได้ก็ไม่ต้องฟ้องร้องกันให้เกิดความบาดหมางยิ่งขึ้นไปอีก

5) เกียจคร้านละทิ้งหน้าที่ หรือ เลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

การเกียจคร้าน หมายถึงการที่ข้าราชการตำรวจไม่ขยันขันแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายซึ่งมีความหมายเกี่ยวเนื่องกับการชดค่าสั่งผู้บังคับบัญชา แต่ต่างกันตรงที่ว่า การชดค่าสั่งผู้บังคับบัญชานั้น ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จงใจจะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ส่วนการเกียจคร้านต่อหน้าที่ราชการ หมายถึง การที่ข้าราชการตำรวจได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ แต่ข้าราชการตำรวจผู้นั้น เกียจคร้าน ไม่รีบปฏิบัติหน้าที่ราชการเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาเป็นเหตุให้งานหน้าที่ล่าช้า

การละทิ้งหน้าที่ราชการ⁶ หมายถึง การไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกำหนดเวลาหรือตามที่ทางราชการต้องการ เช่น พลฯ ตำรวจ ก มีหน้าที่เป็นเวรรักษาการกองบังคับการกองคดีในระหว่างเวลา 09.00 น. -

⁶สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นจ-108/2502

เรื่องข้าราชการไม่ร่วมมือและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล", 18 กันยายน 2502

12.00 น. แต่ปรากฏว่าพลอากาศจ ๓ ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ยามรักษาการณ์ในช่วงเวลาดังกล่าว การละทิ้งหน้าที่ราชการตามมาตรานี้ เพียงแต่เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง หากก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการอย่างร้ายแรงแล้วถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 75 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁷

กรมตำรวจ ได้วางระเบียบการนับจำนวนวันละทิ้งหน้าที่ราชการว่า⁸ สำหรับ

(1) ข้าราชการตำรวจทั่วไปไปเข้าเย็นกลับทำงานระหว่าง 08.30 น. - 16.30 น. หากมาหลังเวลา 08.30 น.แต่ก่อนเวลา 16.30 น. ของวันเดียวกัน ถือว่าสาย ถ้าหลัง 16.30 น. ถือว่าขาดราชการไปสำหรับวันนั้น^{8/1}

(2) ข้าราชการตำรวจที่มีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติเป็นพิเศษ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง หากมาปฏิบัติหน้าที่วันใดก็ถือว่ามาปฏิบัติงานแล้ว หากวันใดไม่ทำงานถือว่าขาดราชการสำหรับวันนั้น

การเล่นเล่ต่อหน้าที่ราชการ หมายถึง การที่ข้าราชการตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเล่นเล่ ปราศจากความระมัดระวัง เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ดังตัวอย่างเช่น การที่ข้าราชการตำรวจ ใช้

⁷กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 264/2498 ให้พิจารณาลงโทษข้าราชการที่ใช้เวลาราชการไปหาความสำราญส่วนตัว", 15 ธันวาคม 2488.

⁸กรมตำรวจ, "หนังสือที่ 0630.4/6260 เรื่อง การนับจำนวนวันละทิ้งหน้าที่ราชการ", 28 มกราคม 2531

^{8/1}ต่อมาในพ.ศ. 2531 ได้มีระเบียบให้ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย มาทำงานเวลา 9.00 น. และกลับเวลา 17.00 น.

คุณพินิจงานการปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ แต่
ถ้าหากว่าทำให้ทรัพย์สินของทางราชการเสียหายด้วย เป็นความผิดตามมาตรา 5
อนุ 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

6) กล่าวเท็จ

การกล่าวเท็จ หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องตอบข้อ
ความจริงต่อผู้บังคับบัญชาทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าคนจะได้กระทำผิดเองก็ดี ต้องชี้แจงเหตุผล
นั้นโดยความสัตย์จริงอย่าปิดบังความผิดของตนไว้ การกล่าวเท็จตามข้อนี้ให้หมาย
ความรวมถึงการรายงานเท็จด้วย⁹

วินัยบทนี้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดมากพอสมควร โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อยเมื่อขาดราชการมักจะมาขึ้นใบลาป่วยทั้ง ๆ ที่ไม่
ป่วยจริง และให้ถือยศเท็จต่อผู้บังคับบัญชาว่าคนป่วยจริง กรณีดังกล่าวนี้ถือว่าเป็น
การกระทำผิดทั้งละทิ้งหน้าที่ราชการและกล่าวเท็จ¹⁰ อีกตัวอย่างหนึ่งที่ข้าราชการ
ตำรวจกระทำผิดมากทั้งข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อยและชั้นผู้ใหญ่ คือการรายงานผล
งานการปฏิบัติหน้าที่ของตนอันเป็นเท็จ ทั้งนี้ อาจจะทำเพื่อได้พิจารณาความดี ความ
ชอบ หรือปกปิดความผิดของตน โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนตามสถานีตำรวจต่าง ๆ
เมื่อผู้บังคับบัญชาไปตรวจงาน ก็มักที่จะแสดงผลงานของตนอันเป็นเท็จ เพื่อปกปิด
การกระทำผิดของตนในกรณี ทำสำนวนสอบสวนล่าช้า เป็นต้น

และเรื่องที่ข้าราชการตำรวจกระทำผิดกันมาก อีกเรื่องหนึ่ง
ก็คือการเบิกค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการเป็นเท็จ ซึ่งถือว่า

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9 ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 1

ข้อ 2(6)

10 กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร, "มติคณะรัฐมนตรี

ที่ นว 206/2497 เรื่อง ให้ลงโทษข้าราชการลาป่วยแล้วไปทำงานที่อื่นโดย
เคร่งครัด", 20 สิงหาคม 2497.

เป็นทั้งการทุจริตและการรายงานเท็จด้วย

สำหรับการกล่าวเท็จ ในบทนี้หมายความว่าเฉพาะการกระทำผิดวินัยที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หากเป็นกรณีทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ จะเป็นความผิดตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

7) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

วินัยบทนี้ กำหนดถึงความประพฤติและการใช้กิริยาวาจาของข้าราชการตำรวจ ทั้งนี้เพราะลักษณะงานในหน้าที่ของข้าราชการตำรวจจะต้องมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนมากกว่าข้าราชการประเภทอื่น ๆ และเป็นผู้รักษากฎหมาย จึงต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างของประชาชน ดังนั้นจึงต้องใช้กิริยาวาจาสุภาพต่อประชาชนที่มาติดต่อราชการ เพื่อมิให้ประชาชนเกิดการเกรงกลัว ไม่กล้ามาขอความช่วยเหลือจากตำรวจ ปัญหาที่ตนเองนี้ปรากฏว่าข้าราชการตำรวจตามสถานีท้องที่ต่าง ๆ ได้ถูกประชาชนร้องเรียนเกี่ยวกับความประพฤติเป็นจำนวนมาก

เนื่องจากกฎหมาย¹¹ ไม่ได้บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่าการกระทำอย่างใด จึงถือว่าเป็นการใช้กิริยาวาจาไม่สมควรหรือประพฤติไม่สมควร จึงเป็นการยากที่ข้าราชการตำรวจจะทราบได้ว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยตามบทนี้ ฉะนั้นการวินิจฉัยว่าความประพฤติอย่างใดของข้าราชการตำรวจที่จะถือว่าเป็นการประพฤติคนไม่สมควร จึงต้องพิจารณาว่าความประพฤติเช่นนั้นเป็นการขัดต่ออุดมการณ์และขอบเขตของวินัยข้าราชการตำรวจหรือไม่ หากขัดต่ออุดมการณ์และขอบเขตของวินัยข้าราชการตำรวจก็ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยตามบทนี้

สำหรับแนวทางประพฤติปฏิบัติตนของข้าราชการตำรวจนั้น ได้มีการกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 1

¹¹พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477, มาตรา 5 อนุ 7

ข้อ 2(7) ดังนี้

ตำรวจต้องสำรวจกายวาจาให้เรียบร้อยทั้งในและนอกสถานที่ราชการ ไม่ประพฤติกหรือแสดงกิริยาวาจาในสิ่งทีอาจเกิดความเสียหายแก่คนหรือหมู่คณะ เช่น

- (1) ในเวลาสดับพระธรรมเทศนา หรือในเวลาทีบุคคลส่วนมากสงบอารมณ์
- (2) ห้ามแสดงจาวาดหรือมหรสพ หรือการเล่นใด ๆ ต่อหน้าประชาชนหรือทีสาธารณะสถาน โดยสถานการณัอันไม่สมควร หรือประพฤติกการใด ๆ อันอาจเป็นที่คูหมั่นคูแคลน ขาดความเคารพนับถึอย่างเกรงแก่ผู้อยู่ได้บังคับบัญชา
- (3) ตำรวจต้องประพฤติกคนมิให้เกิดความรำคาญ หรือความเลื่อมเสียวแก่ผู้อื่นโดยความเห็นแก่ตัว
- (4) ห้ามรับเลียงจากพ่อค้าทีกระทำการธุรกิจกับหน่วยราชการของตนหรือจากผูทีมาติดค่อขออนุญาตหรือขอรับบริการจากทางราชการ หรือจากผูทีอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของตน
- (5) ห้ามแต่งเครื่องแบบ หรือเครื่องแต่งกายทีแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร เข้าในนันทคลับ สถานอาบอบนวด สถานอบายมุข หรือสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ยกเว้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- (6) ห้ามรับเชิญไปเป็นประธานหรือเจ้าภาพในพิธีเปิดบริษัท ห้างร้านทางราชการของเอกชน
- (7) ห้ามออกบัตรเชิญ หรือประกาศเชิญเป็นการทั่วไป เพื่อการเลียงใน การเลือนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงยศหรือตำแหน่ง การเลียงฉลองวันเกิด การฉลองขึ้นบ้านใหม่ และงานสังคมทีมิใช่เป็นประเพณี
- (8) ห้ามเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งทีมีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านของเอกชน ซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นการยอมรับให้บริษัทห้างร้านของ เอกชนเหล่านัอาศัยชื่อของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยทางตรงหรือทางอ้อม
- (9) ห้ามมิให้ข้าราชการตำรวจนำ ครอบครัว บุตร ภรรยา

หรือบุคคลใดเข้ามาในที่พักบริเวณสถานตำรวจ หรือบนสถานตำรวจ หรือในที่ทำการ ก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาผู้เป็นหัวหน้าผู้ปกครองสถานตำรวจหรือหน่วยงานนั้น

(10) ตำรวจต้องรักษาเวลาเรียบร้อย เวลาจะพูดจาได้ตอบกับผู้ใดต้องพูดให้ได้ยินถนัดชัดเจน ไม่ซุบซิบอ้อมแอ้มในคอ คำพูดที่ใช้ก็ต้องพูดจาให้สุภาพเรียบร้อยอ่อนหวาน อนุโลมตามคุณารูปของบุคคลที่จะพูดด้วยนั้น ห้ามมิให้พูดจาหยาบโหลน

8) งดเว้นไม่ดักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

เนื่องจากผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา จึงต้องตรวจสอบสอดส่องความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในปกครองทุกชั้น หากพบว่าข้าราชการตำรวจในปกครองคนใดบกพร่องต้องดักเตือนสั่งสอน หรือพิจารณาลงโทษ ตามควรแก่กรณี หากผู้บังคับบัญชาคนใดละเลยไม่สอดส่องดูแลความประพฤติของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือไม่ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อกระทำผิด ถือว่ามีความผิดตามวินัยบทนี้

9) เสพเครื่องดองของเมาจนเสียกิริยาหรือยาเสพติดให้โทษ

เครื่องดองของเมา หมายความว่าความคลอดถึงสุราและเมรัยทุกชนิด ซึ่งเมื่อดื่มกินเข้าไปแล้วจะเกิดความมึนเมาจนเสียกิริยาเป็นเหตุให้เกิดความคูหมั่นขาดความเคารพและ เชื่อถือ ตลอดจนจนอาจเกิดเสียหายต่อหน้าที่ราชการ เว้นแต่การเสพเพียงเล็กน้อยตามกาลเทศะหรือตามประเพณีแห่งสังคม ซึ่งการเสพนั้นจะต้องระมัดระวังอย่าให้ถึงเสียกิริยา¹²

ส่วนยาเสพติดให้โทษนั้น หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด

¹²ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 1

เช่น กัญชา ยาฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน และโคคาอิน เป็นต้น¹³

เนื่องจากปรากฏว่า มีข้าราชการทหารและพลเรือนในเครื่องแบบใช้เวลาพักผ่อนด้วยการเสพสุราตามร้านอาหารจนครองสติไม่ได้ แสดงกิริยาก่อความไม่สงบเป็นที่น่ารังเกียจจนที่สาธารณะทำให้เสื่อมเสียและชื่อเสียงของราชการ ฯลฯ นายกรัฐมนตรีจึงได้มีบัญชาให้กระทรวง ทบวง กรม ก้าจับผู้บังคับบัญชาทุกชั้นให้ช่วยกันพิจารณาสอดส่องความประพฤติของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปแนวทางที่เหมาะสมต่อไป¹⁴

สำหรับแนวทางลงโทษสำหรับข้าราชการที่เสพสุรา ตามมติคณะรัฐมนตรี¹⁵ มีดังนี้

(ก) ข้าราชการผู้ที่เสพสุรามึนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ ซึ่งอาจทำให้เสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ให้พิจารณาลงโทษตามควรแก่กรณี

(ข) ข้าราชการผู้ใด เสพหรือเมาสุราในกรณีต่อไปนี้ อาจถูกลงโทษสถานหนักถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เช่น

(1) เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ จะต้องเป็นเวลานานขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการจริง ๆ เช่น ร้อยตำรวจตรี ก ขณะปฏิบัติหน้าที่ร้อยเวรสอบสวนคดีอยู่บนสถานตำรวจ ข ได้เสพสุรา บนโต๊ะทำงาน แต่ถ้าได้ออกไปนอกเขตสถานตำรวจ ข แล้ว กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการ แล้วไปเสพสุรา ไม่ใช่เป็นการเสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ

¹³ เรื่องเดียวกัน หน้า 7

¹⁴ สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0206/ว.20 เรื่องการเสพสุราของข้าราชการ", 15 มีนาคม 2507

¹⁵ - กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496", 3 กันยายน 2496

- กรมตำรวจ, "หนังสือที่ 0601(มร. 2)/162 เรื่อง ระดับการลงทัณฑ์ทางวินัยข้าราชการตำรวจ", 22 ธันวาคม 2530

ข้อสังเกต เนื่องจากข้าราชการตำรวจ ตามปกติแล้วจะมีหน้าที่โดยทั่วไป คือสืบสวนปราบปรามผู้กระทำความผิดทั่วประเทศตลอด 24 ชั่วโมง และหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจง คือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ต้องรับผิดชอบโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ร้อยตำรวจตรี ก มีหน้าที่โดยทั่วไป คือสืบสวนปราบปรามผู้กระทำความผิด แต่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยเฉพาะเจาะจง คือเป็นพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่สถานีตำรวจ ข .

สำหรับในขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการในที่นี้ หมายถึง หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะเจาะจง

(2) เมาสุราเสียรราชการ หมายถึงการเสพรุราจนมีนเมาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ หรือปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายแก่ราชการ ไม่ว่าจะผู้กระทำความผิดจะเสพรุราที่ใด จะก่อนหรือหลังปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ตาม ถ้าหากทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ แล้วถือว่าเป็นความผิดตามข้อนี้ทั้งสิ้น

(3) เมาสุราในที่ชุมนุมจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะ เป็นเวลาในขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะข้าราชการตำรวจถือว่าแบบธรรมเนียมปฏิบัติของตำรวจเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ตำรวจยังมีหน้าที่รักษากฎหมาย รักษาความสงบเรียบร้อยอันสังคม จึงต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพยกย่องของประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดศรัทธา เชื่อฟังและปฏิบัติตาม การที่ข้าราชการตำรวจเมาสุราในที่ชุมนุม จึงถือว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์อย่างร้ายแรง

10) มีความเลินเล่อ หรือจงใจทำที่ทรัพย์สินของรัฐบาล

เสียหาย

ทรัพย์สินของรัฐบาลในที่นี้ ให้ความหมายรวมถึงของหลวงที่จ่ายให้ไว้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการประจำตัวด้วย เช่น อาวุธปืน ยานพาหนะต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของข้าราชการตำรวจที่จะต้องดูแลรักษาที่ดีคู่จดังเป็นทรัพย์สินของตนเอง

11) จะเป็นคนเดียวหรือรวมกันหลายคนก็ตาม พยายามหรือสมคบกันเพื่อจะใช้อำนาจด้วยประการใด ๆ เป็นเชิงบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นทางให้เสียระเบียบแบบแผนวินัยของตำรวจ

การปกครองบังคับบัญชา สำหรับข้าราชการตำรวจถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นข้าราชการตำรวจจึงต้องปฏิบัติตนเป็นผู้อ่อนน้อมต่อผู้บังคับบัญชา ปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่แสดงอาการกระด้างกระเดื่อง เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติไม่ชอบหรือสั่งการไม่ชอบก็ต้องเสนอความเห็นคัดค้าน หรือรายงานผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกเพื่อวินิจฉัยสั่งการ ข้าราชการจะต้องไม่แสดงปฏิกริยาอย่างใด ๆ ด้วยตนเองหรือรวมตัวกันหลายคน เพื่อจะใช้อำนาจในทางมิชอบเป็นเชิงบังคับ เพราะการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการทำให้เสียหายต่อการปกครองบังคับบัญชา

12) ประพศิณคดีวินัยข้าราชการพลเรือน ดั่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ในขณะนี้คือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.2 ฐานความผิดตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าจุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัยข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจนั้นแตกต่างกัน ฉะนั้นการที่ได้นำฐานความผิด (ข้อกำหนดทางวินัย) ของข้าราชการพลเรือนมาใช้กับข้าราชการตำรวจในทุกรัฐธรรมนูญย่อมจะเป็นการไม่เหมาะสมกับข้าราชการตำรวจ ดังจะได้ศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียดต่อไป

สำหรับบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องฐานความผิดทางวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ที่อนุโลมนำมาใช้บังคับแก่ข้าราชการตำรวจนั้น เริ่มตั้งแต่มาตรา 65 ถึงมาตรา 82 ดังนี้¹⁶

¹⁶พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521, มาตรา 60, 61 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 65 ถึงมาตรา 82

1) วินัยที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา

(1) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา¹⁷

วินัยบทนี้องค์ประกอบความผิด เช่นเดียวกับกับความผิดฐานคือ ชดชืนหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ตามมาตรา 5 อนุ 1 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ต่างกันก็เพียงแต่ว่า ตามมาตรา 5 อนุ 1 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 นั้น หมายถึงเฉพาะการขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ยังไม่เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงและยังไม่ถึงกับเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ตามมาตรา 71 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งหมายความรวมถึงการขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชานั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง อันถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ทางปฏิบัติของกรมตำรวจ กรณีที่เป็นการขัดชืนคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ผลยังไม่เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรงจะดำเนินการลงทัณฑ์ทางวินัยตามพระราชบัญญัติวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 อนุ 1 แต่ถ้าวหากว่าการขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชานั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงนำมาตรา 71 วรรคสอง แห่งพระราชระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาปรับใช้

¹⁷พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 71 บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ ห้ามมิให้ขัดชืนหรือหลีกเลี่ยง

การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง "

ปัญหาในการที่จะพิจารณาว่า กรณีใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ความเสียหายอย่างร้ายแรงนั้น อาจเป็นความเสียหายที่เป็นทรัพย์สินหรือตัวเงิน หรือความเสียหายอย่างอื่นที่มีทรัพย์สินหรือตัวเงินก็ได้ เป็นต้นว่า ความเสียหายแก่ชื่อเสียงของทางราชการ เช่น สารวัตรใหญ่ได้เตือนเร่งรัดให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวนคดีอาญาที่เสร็จสิ้นโดยเร็ว แต่พนักงานสอบสวนละเลยไม่ปฏิบัติตามเป็นเหตุให้คดีอาญาซึ่งเป็นคดีร้ายแรง ขาดพยานหลักฐาน ผู้พิพากษาจึงสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาคดีอาญาไป หรือทำให้คดีอาญาซึ่งเป็นคดีร้ายแรง ขาดอายุความเป็นต้น ดังนี้ถือว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงแล้ว

(2) ไม่กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชา¹⁸

องค์ประกอบของวินัยบทนี้ แยกได้ 3 ประการคือ¹⁹

- (ก) เป็นการปฏิบัติราชการ
- (ข) เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- (ค) เป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของการกำหนดวินัยบทนี้ก็เพื่อให้การปฏิบัติราชการของบรรดาข้าราชการพลเรือนเป็นไปอย่างถูกต้องตามชั้นตอนของลำดับชั้นการบังคับบัญชา ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ราชการดังกล่าวได้อย่างมีระเบียบและเป็นระบบ นอกจากนั้นยังจะทำให้อำนาจการ

¹⁸พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 72 บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษครั้งคราว"

¹⁹สำนักงาน ก.พ., "คู่มือการดำเนินการทางวินัย", (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยพิมพ์, 2531), หน้า 48

บังคับบัญชาตามกฎหมายมีความหมายและศักดิ์สิทธิ์ตรงตามจุดหมายในการรักษา
วินัยของข้าราชการตำรวจ จึงเหมาะสมที่จะนำมาบัญญัติไว้เป็นข้อกำหนดวินัยของ
ข้าราชการตำรวจเป็นการเฉพาะด้วย

การกระทำการที่ต้องห้ามมิให้ข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือคนนั้น
หมายถึง เฉพาะในการปฏิบัติราชการเท่านั้น หากมิใช่เป็นการปฏิบัติราชการก็ไม่ต้อง
ห้าม

ในกรณีนี้ ก.พ. เคยมีมติ (เมื่อ พ.ศ. 2510) ว่าการที่
ข้าราชการกรมหนึ่งทำหนังสือเรียนถึงนายกรัฐมนตรี กล่าวโทษผู้บังคับบัญชาโดยตรง
ว่าทุจริตต่อหน้าที่ราชการและใช้อำนาจกลั่นแกล้งคน กรณีเช่นนี้ไม่เป็นความผิดทาง
วินัย ฐานการกระทำความผิดข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือคน เพราะการร้องเรียนกล่าวโทษใน
ลักษณะเช่นนี้ มิใช่เป็นการปฏิบัติราชการ คำว่า "ปฏิบัติราชการ" หมายถึง การ
ปฏิบัติราชการในตำแหน่งหน้าที่ราชการเท่านั้น การร้องเรียนมิใช่เป็นการปฏิบัติ
ราชการ ข้าราชการมีสิทธิที่จะร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดที่กระทำผิด
เพื่อรักษาผลประโยชน์ของทางราชการได้

แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติราชการในหน้าที่ ต้องเสนอผ่านผู้บังคับ
บัญชาตามลำดับ ถ้าทำการข้ามผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นโดยเสนอตรงไปยังผู้บังคับ
บัญชาในลำดับที่เหนือผู้บังคับบัญชาโดยตรงก็เป็นการกระทำผิดวินัย เว้นแต่จะเข้าข้อ
ยกเว้น 2 กรณี คือ

(ก) กรณีที่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ เช่น
อธิบดีกรมตำรวจ สั่งให้ร้อยตำรวจโท ก ออกไปสืบสวนจับกุมคนร้าย เมื่อร้อย
ตำรวจโท ก จับกุมคนร้ายแล้วก็รายงานผลให้อธิบดีกรมตำรวจทราบโดยตรง โดย
ไม่ผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ดังนี้ไม่เป็นความผิดฐานการข้ามผู้บังคับ
บัญชา

(ข) กรณีที่ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว เช่น รองอธิบดี
กรมตำรวจ สั่งผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจว่าถ้ามีเรื่องด่วนให้เสนอตรงไปยังอธิบดีกรม
ตำรวจได้เลย ไม่เป็นการกระทำความผิดข้ามผู้บังคับบัญชาแต่อย่างใด

(3) ไม่รายงานเท็จ²⁰

วินัยบทนี้แยกเป็นองค์ประกอบได้ 3 ประการคือ 21

(ก) ต้องมีการรายงานจะด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้

(ข) ข้อความที่รายงานเป็นเท็จ (ข้อความที่รายงานนั้นไม่เป็นความจริง ทั้งนี้การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอกก็ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย)

(ค) เป็นการรายงานต่อผู้บังคับบัญชา

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการมีความซื่อสัตย์ จึงไม่ให้รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

วินัยบทนี้มีองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับความผิดฐานกล่าวเท็จ ตามมาตรา 5 อนุ 6 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยข้าราชการ พ.ศ. 2477 ต่างกันเพียงว่า การกล่าวเท็จตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยข้าราชการดังกล่าว นั้นเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีระดับโทษสถานเบาไม่ถึงออกจากราชการ แต่หากเป็นการรายงานเท็จจนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวินัยบทนี้ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 73 วรรคสอง) ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องลงโทษถึงออกจากราชการในทางปฏิบัติของกรมตำรวจหากเป็นกรณีที่ไม่เกิดความเสียหายแก่ทาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร

²⁰พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 73, บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอก ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาจนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง"

²¹สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัย, หน้า 52

ราชการอย่างร้ายแรง จะปรับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 แต่ถ้าหากปรากฏว่าการรายงานเท็จนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง จึงนำวินัยบทนี้ (มาตรา 73 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2518) มาปรับใช้

การรายงานเท็จกรณีใดจะเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการมากน้อยเพียงใดร้ายแรงหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของการกระทำผิดประกอบกับเจตนาของผู้กระทำผิด โดยมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ที่ความเสียหายของทางราชการเป็นเรื่อง ๆ ไป

ตัวอย่าง

(ก) ลิบตำรวจโท ก ยื่นใบขอลาป่วยอันเป็นเท็จ เป็นการรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาเป็นความผิดวินัยไม่ถึงขั้นร้ายแรง

(ข) ร้อยตำรวจเอก ข เบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทาง และเงินอื่นในทานองเดียวกันอันเป็นเท็จ ควรลงโทษสถานหนักทานองเดียวกันกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ (ตามหนังสือ สำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0905/ว.6 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2511)*

*การเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะในการเดินทางเป็นเท็จนั้น ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าไม่เป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เนื่องจากความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่นั้นผู้กระทำผิดจะต้องกระทำในหน้าที่ราชการของตน แต่การที่ผู้ทำการเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงนั้น ไม่ใช่เป็นการกระทำในหน้าที่ราชการของผู้นั้น ตามนัยบันทึก สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เดือนธันวาคม 2508 อ้างถึงในคณะวิทยากร สำนักงาน ก.พ. คู่มือการดำเนินการทางวินัย, หน้า 574

2) วินัยต่อข้าราชการ

วินัยบทนี้มีเพียงมาตราเดียวแยกฐานความผิดออกได้เป็น 3 ประการ²²

- (1) ให้สภาพเรียบร้อยต่อกัน
- (2) ให้รักษาความสามัคคีระหว่างกัน
- (3) ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการสมัครสมานสามัคคี ประสานงาน ร่วมปฏิบัติงานกันเป็นกลุ่ม (Team) สำหรับกรณีตามข้อ (2) นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกันกับความผิดฐานก่อให้เกิดความแตกสามัคคีในคณะตำรวจ ตามมาตรา 5 อนุ 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 จึงเห็นควรนำมารวมกันไว้เป็นความผิดฐานเดียวกัน

การให้ข้าราชการรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอันเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ในการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจ ซึ่งหากข้าราชการตำรวจในแต่ละหน่วยงานมีความสมัครสมานสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นอย่างดี กิจการทั้งหลายก็จะลุล่วงสำเร็จไปได้ด้วยดีเช่นกัน ในทางตรงข้ามหากข้าราชการตำรวจไม่มีความสามัคคีกันก็จะขาดการประสานงานที่ดี ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะทำให้ข้าราชการตำรวจนั้นขาดประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นผลเสียหายแก่ราชการโดยส่วนรวม²³

²² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 76 บัญญัติไว้ว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสุภาพเรียบร้อยและรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการ"

²³ สำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 11/2505 เรื่อง ให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ก้าวยข้าราชการในสังกัดคำที่ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความสามัคคีต่อกัน เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศ ผู้ใดฝ่าฝืนให้ลงโทษทางวินัย และถ้ายังไม่เห็นผลก็สมควรอยู่รับราชการต่อไป", 15 กุมภาพันธ์ 2505

ส่วนกรณีตามข้อ (1) และข้อ (3) นั้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วย
วินัยข้าราชการ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 อนุ 3 และ 7 ได้กำหนดห้ามมิให้ข้าราชการ
ข้าราชการ ใช้กิจการวาจาไม่สมควรหรือประพฤติคนไม่สมควร ไม่ประพฤติคนให้เคร่ง-
ครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของข้าราชการอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องนำ
วินัยบทนี้มาใช้บังคับกับข้าราชการข้าราชการ โดยอนุโลมแต่อย่างใด

3) วินัยต่อประชาชน

วินัยบทนี้ เริ่มบัญญัติขึ้นในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
พ.ศ. 2476 ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบราชาธิปไตยมาเป็น
ประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการได้สำนึกในฐานะ บทบาทและ
หน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนและปฏิบัติหน้าที่
ถูกต้องตามฐานะ บทบาทและหน้าที่นั้นเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่รู้สึกว่าการ
เป็นเจ้าของมุลนายาทั้งหมดสิ้นไป

วินัยที่กำหนดให้ข้าราชการต้องปฏิบัติต่อประชาชนนี้แยกไว้เป็น

6 ประการคือ²⁴

- (1) ต้องสุภาพเรียบร้อย
- (2) ต้องต้อนรับ
- (3) ต้องให้ความสะดวก
- (4) ต้องให้ความเป็นธรรม
- (5) ต้องให้ความสงเคราะห์
- (6) ต้องไม่คู้หมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงราษฎร

กรณีตามข้อ (1) ถึงข้อ (5) ต้องเป็นการกระทำต่อประชาชนผู้มา
ติดต่อราชการ อันเกี่ยวกับหน้าที่ราชการของคนเท่านั้น หากปฏิบัติต่อประชาชนอื่นที่มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 71

ใช้ผู้มาติดต่อราชการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตน ก็ไม่ผิดวินัยตามที่กล่าวข้างต้น²⁵

การกระทำผิดวินัยตามข้อ (1) ถึง (5)²⁶ เป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง แต่ถ้าการกระทำผิดดังกล่าวนี้ได้กระทำไปในลักษณะคูห่มั่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงราษฎรตามข้อ (6) แล้วก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง²⁷

คำว่า "คูห่มั่น เหยียดหยาม" ตามพจนานุกรม หมายความว่า ถูกถูก เหยียดหยาม ทำให้อับอาย ตามประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง การแสดงออกทาง กิริยาหรือวาจาหรือเขียนเป็นหนังสือ หรือภาพอันเป็นการสบประมาท หรือถูกผู้หนึ่ง ผู้ใดซึ่งทำให้เขาเสียหาย

คำว่า "กดขี่" ตามพจนานุกรม หมายถึง ข่มขู่อยู่ในอำนาจคน ใช้ อำนาจบังคับเอาแสดงอำนาจเอา

คำว่า "ข่มเหง" ตามพจนานุกรม หมายถึง ใช้กำลังรังแกแก้งทำ ความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

การที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 บัญญัติ ว่า การคูห่มั่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหงราษฎร าก็ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง เพราะว่าข้าราชการเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการบริหารราชการ ซึ่งมี หน้าที่ให้บริการประชาชนคอยบำบัดทุกข์บำรุงสุขราษฎรและ เป็นตัวเชื่อมในการสร้าง ความสัมพันธ์หรือความเข้าใจอันดีระหว่างราษฎรกับรัฐบาล ฉะนั้นหากข้าราชการไป

²⁵พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 77
วรรคแรก

²⁶พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 77
วรรคสอง

²⁷กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง "มติคณะรัฐมนตรี
ที่ นจ. 111/2501 เรื่อง กาชับให้ข้าราชการอำนวยการความสะดวกแก่ประชาชนและ
ให้เป็นมิตรกับประชาชน ห้ามมิให้มีการกดขี่ ข่มเหงประชาชน ผู้ใดฝ่าฝืน จะต้องถูก
ลงโทษทางวินัย", 9 กันยายน 2501

คู่มือนี้ เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงราษฎรเสียเองแล้วยอมทำให้ราษฎรเดือดร้อน ทำให้เกิดความรู้สึกเกลียดชังข้าราชการและรัฐบาล และเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลในที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคและผลเสียหายอันร้ายแรงในการปกครองประเทศชั้นในที่สุด โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่บังคับทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรโดยตรง จึงนับว่าวินัยบทนี้มีความสำคัญสำหรับข้าราชการตำรวจอย่างยิ่ง²⁸ ดังนั้นควรที่จะนำบทบัญญัตินี้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจโดยเฉพาะด้วย

หลักสำคัญในการที่จะเป็นความผิดฐานนี้จะต้องปรากฏว่า การกระทำนั้นมีผลเสียกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของข้าราชการหรือทางราชการ กล่าวคือ ทำให้ราษฎรเกิดความรู้สึกรังเกียจหรือชิงชังบรรดาข้าราชการทั้งหลาย รวมถึงรัฐบาลหรือทางราชการเป็นส่วนรวม จึงเป็นความผิดวินัยบทนี้ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีถือว่าเป็นการนำมาซึ่งความเสื่อมเสียและก่อให้เกิดภัยอย่างร้ายแรงแก่ประเทศชาติให้ลงโทษถึงไล่ออกจากราชการสถานเดียว หากมีหลักฐานพอพ้อง ให้ดำเนินคดีอาญาด้วย

ตัวอย่าง เช่น

(ก) จำลึบตำรวจเสพสุรามีนเมา คำว่าผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ด้วยถ้อยคำหยาบคายเป็นการดูถูกเหยียดหยามราษฎร

(ข) พลตำรวจ ก ข่มขืนกระทำชำเราหญิงสาวชาวบ้านเป็นการกดขี่ข่มเหงราษฎร

(ค) ร้อยตำรวจตรี ก กล่าวคำปราศรัยโจมตีหัวหน้าพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้ไม่มีผลกระทกกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของข้าราชการแต่อย่างใด จึงไม่มีความผิดตามวินัยบทนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁸ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ ม 4634/2494 เรื่อง ให้ปราบปรามเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครองที่กดขี่ ข่มเหง รังแก ทารุณแก่ราษฎร", 9 พฤษภาคม 2494

4) วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่และต่อตนเอง

(1) ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย²⁹

จุดมุ่งหมายของวินัยบทนี้ก็เพื่อให้ข้าราชการพลเรือน ซึ่งรวมทั้งข้าราชการตำรวจ ได้ให้ความร่วมมือร่วมใจกับรัฐบาลในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่โดยไม่คัดค้านการปกครองในระบอบนี้ ไม่ฝักใฝ่ระบอบอื่นและไม่ละเลยหน้าที่ของคนที่จะต้องปฏิบัติเพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของชาติอันเป็นวัตถุประสงค์หลักของทางราชการตำรวจด้วย ดังนั้น ข้อกำหนดทางวินัยของข้าราชการพลเรือนจึงนำมาใช้กับข้าราชการตำรวจได้ด้วย

การไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญเป็นความผิดวินัยที่ไม่ร้ายแรง เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการกระทำ ความผิดอาชญาจนได้รับโทษจำคุกหรือเป็นการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบ หรือมติ คณะรัฐมนตรีจนเป็นเหตุที่เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง จึงจะเป็นความผิดร้ายแรง

นอกจากนี้ การไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ อาจแสดงว่าเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งหากกรณีเป็นเช่นนี้ ก็จะตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 41(3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521³⁰ ซึ่งหากเป็นการขาดคุณสมบัติก่อนบรรจุเข้ารับราชการและกรณีเพิ่งปรากฏขึ้น ก็จะต้องสั่งให้ออกจากราชการฐานขาดคุณสมบัติ ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน แต่

²⁹พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518, มาตรา 66

³⁰"เป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ"

ถ้าเป็นกรณีของคุณสมบัติดังกล่าว ภายหลังบรรจุเข้ารับราชการแล้ว จะสั่งให้ออกฐานขาดคุณสมบัติหาได้ไม่ เป็นกรณีที่จะต้องพิจารณาลงโทษฐานไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ หรือจะสั่งให้ออกจากราชการฐานประพฤติคนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีที่เกิดขึ้น

ปรากฏว่าทั้ง ก.พ. และ ค.ตร. ยังไม่เคยมีตัวอย่างการกระทำผิดวินัยบั้นนี้เข้าสู่การพิจารณาเลยทั้งนี้ เพราะเป็นการยากที่จะพิสูจน์ถึงเจตนาในการกระทำผิดดังกล่าว

(2) ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม³¹

การให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการของคนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตนั้น เป็นวินัยประการสำคัญที่สุดในการทำงานของทุกวงการ ซึ่งรวมถึงข้าราชการตำรวจด้วย ทั้งนี้เพราะการที่ข้าราชการทุกวงการปฏิบัติหน้าที่ของคนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ย่อมจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์หลักของทางราชการ โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากว่าปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตแล้ว จะรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้อย่างไร ดังนั้นการนำวินัยบั้นนี้มาอนุโลมมาใช้กับข้าราชการตำรวจ จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง

วินัยบั้นนี้เป็นวินัยประการสำคัญที่สุดในการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของทางราชการ จึงได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนทุกฉบับตั้งแต่ฉบับแรกเป็นต้นมา และได้มีการพยายามที่จะอุดช่องโหว่ของกฎหมายในเรื่องนี้ไว้ด้วยการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำในกฎหมายให้สามารถปกคลุมได้ทุกแง่ทุกมุมของการกระทำฐานนี้³² ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยว

³¹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 67
วรรคแรก

³²สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัย, หน้า 7 - 8

กับวินัยในบทนี้ยิ่งขึ้น จึงจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงถ้อยคำสำคัญที่มีความหมาย เฉพาะในวินัยบทนี้ ดังนี้

คำว่า "หน้าที่ราชการ" ตามความหมายทางวินัยของพระราช- บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 นั้น หมายความว่าเฉพาะหน้าที่ที่เป็น ราชการโดยตรงเท่านั้น หากเป็นหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่ราชการโดยตรง เช่น กรณี ข้าราชการตำรวจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เป็นประธานกรรมการ รอง ประธานกรรมการ หรือกรรมการของรัฐวิสาหกิจ ได้กระทำการทุจริตหรือประพฤติ มิชอบในตำแหน่งหน้าที่ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ หรือกรรมการของ รัฐวิสาหกิจแล้วแต่กรณี จะดำเนินการทางวินัยในฐานะกระทำผิดต่อหน้าที่ราชการ ไม่ได้

การพิจารณาว่าข้าราชการผู้ใดมีหน้าที่ราชการในเรื่องใดหรือไม่ นั้นมีแนวพิจารณาดังนี้

(ก) พิจารณาจากกฎหมายหรือระเบียบ ที่กำหนดหน้าที่ไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร ถ้ากฎหมายบัญญัติว่าผู้ดำรงตำแหน่งใด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นก็จะมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น

(ข) พิจารณาจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง

(ค) พิจารณาจากคำสั่ง หรือการมอบหมายของผู้บังคับบัญชา แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายหรือมาตรฐานกำหนดตำแหน่งหน้าที่ไว้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งให้ ผู้ใดทำหน้าที่ใดหรือมอบหมายหน้าที่ใดให้ผู้ใดปฏิบัติภายในขอบเขตอำนาจของผู้บังคับ บัญชาก็ย่อมเป็นหน้าที่ราชการของผู้ที่ได้รับคำสั่งหรือรับมอบหมายนั้นที่จะต้องรับผิดชอบตามนั้น แต่การมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นั้น ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนราชการด้วย³³

(ง) พิจารณาจากพยานที่สมัครใจเข้าผู้กพันตนเองยอมรับเป็นหน้าที่ราชการที่ตนต้องรับผิดชอบ ตัวอย่างเช่น ข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งประจำแผนกธุรการของโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งไม่มีหน้าที่รับส่งเงินแต่ได้รับฝากเงินจากพยาบาลอนามัยผู้มีหน้าที่รับส่งเงินและการรับฝากเงินนั้นมีชำระฝากในฐานะส่วนตัว แต่มีลักษณะ เป็นการรับฝากเป็นทางราชการเพื่อนำไปส่งลงบัญชี โดยได้เซ็นรับหลังใบเสร็จรับเงิน "ได้รับเงินไว้แล้ว" ปัญหาที่แท้จริงนี้ ก.พ. เคยวินิจฉัยว่า³⁴ ประจำแผนกผู้นั้นมีหน้าที่ราชการที่จะต้องนำเงินส่งลงบัญชี เมื่อไม่นำเงินส่งลงบัญชี และนำเงินไปใช้ส่วนตัวก็เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

³³สำนักงาน ก.พ. มีหนังสือที่ นร 0611/ป.1885 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2527 ตอบข้อหารือกระทรวงศึกษาธิการว่า "คุรุสภา" มีฐานะเป็นเพียงสภานกกระทรวงศึกษาธิการและมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามนัยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 แต่ไม่มีฐานะ เป็นทบวงการเมืองแต่อย่างใด หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีฐานะ เป็นส่วนราชการตามกฎหมาย ดังนั้นการที่ผู้นี้ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเงินฉบับกิจสงเคราะห์ของคุรุสภาจึงไม่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เมื่อผู้นี้ยกข้อเบี่ยงเบนเอาเงินดังกล่าวไปจึงไม่มีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา 67 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แต่อย่างใดก็ตาม การกระทำของผู้นี้ถือได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

³⁴มติ ก.พ. ในการประชุมครั้งที่ 5/2520 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม

คำว่า "ซื่อสัตย์" หมายความว่า ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง³⁵

คำว่า "สุจริต" หมายความว่า ปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายในทางที่ดีที่ชอบตามคลองธรรม³⁶

คำว่า "เที่ยงธรรม" หมายความว่า ปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง³⁷

แต่เนื่องจากคำ 3 คำดังกล่าวข้างต้นมีความหมายใกล้เคียงกันมาก และต่างก็เป็นผลจากพฤติกรรมที่เหมือนกัน จึงมักจะแยกกันโดยเด็ดขาดได้ยาก เมื่อมีการกระทำอย่างหนึ่ง อาจเป็นความผิดทั้งสามกรณี จึงใช้รวมกันว่า "ไม่ซื่อสัตย์ สุจริตและเที่ยงธรรม"

(3) ไม่อาศัย หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของคนไม่
ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หากผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น³⁸

การพิจารณาว่าผู้ใดกระทำผิดวินัยตามบทนี้หรือไม่ จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่าผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นหรือไม่ หากได้ความว่าเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น จึงจะพิจารณาต่อไปว่า ผู้นั้นได้อาศัยอำนาจหน้าที่นั้นหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่นั้นหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่

การอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการนั้น ไม่จำเป็นต้องทำโดยตรง เพียงแต่ยอมให้ผู้อื่นทำ หรือแม้แต่โดยทางอ้อมก็เข้าข่ายเป็นความผิดวินัยบทนี้แล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร

³⁵ ประวิณ ๗ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการของผู้บังคับบัญชา,
หน้า 49

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49

³⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518,

มาตรา 67 วรรคสอง

ตัวอย่าง เช่น

(ก) ร้อยตำรวจ ก อาศัยตำแหน่งหน้าที่ของคนในฐานะที่เป็นช่างซ่อมวิทยุของทางราชการ ประจํากองบังคับการสื่อสาร กรมตำรวจ ได้รับซ่อมวิทยุให้แก่บุคคลภายนอก โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ของทางราชการแล้วรับเงินค่าซ่อมเป็นของตนเอง เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง

(ข) นายแพทย์โรงพยาบาลตำรวจรับฝากครรภ์คนไข้ที่คลินิกส่วนตัว เมื่อมีการผ่าตัดคลอดได้คนไข้ไปที่โรงพยาบาลและใช้ห้องผ่าตัดของโรงพยาบาลแล้วรับเงินจากคนไข้ ซึ่งให้ด้วยความสมัครใจเป็นการส่วนตัว เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง

(4) การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง³⁹

การกระทำผิดวินัยฐานนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงถือเป็นบทวินัยที่หนักที่สุด และมีผลเสียหายต่อประเทศชาติมากที่สุด โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจมีกรณีถูกลงโทษฐานกระทำผิดฐานนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้มีมติคณะรัฐมนตรีและระเบียบของทางราชการกำหนดแนวทางการดำเนินการแก่ข้าราชการผู้ทุจริตต่อหน้าที่ดังต่อไปนี้

³⁹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518,

(ก) มติคณะรัฐมนตรี ให้ลงโทษข้าราชการที่ทุจริตต่อหน้าที่ถึง
ปลดออกจากราชการจะปราณีลดโทษได้เพียงปลดออกจากราชการเท่านั้น⁴⁰

(ข) มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ลงโทษข้าราชการที่กระทำผิด
วินัย กรณีทุจริตในการสอบในสถานหนัก⁴¹

(ค) มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ทุจริตเกี่ยวกับ
การเงินแผ่นดินทุกเรื่อง⁴²

(ง) มติคณะรัฐมนตรี ห้ามถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องแก่ผู้
กระทำผิดอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน⁴³

(จ) มติ ก.พ. กำหนดให้ลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัย
กรณีทุจริตเบิกค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าเดินทาง และเงินอื่นในทานองเดียวกัน
เป็นเท่า⁴⁴ ในสถานหนักทานองเดียวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่

⁴⁰สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี
ที่ น.ว. 125/2503", 5 ตุลาคม 2503

⁴¹สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี
ที่ สร 0401/ว.50", 12 เมษายน 2511

⁴²สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี
ที่ สร 0201/ว.145", 21 พฤศจิกายน 2517

⁴³สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี
ที่ สร 0201/ว.97", 20 มิถุนายน 2523

⁴⁴สำนักงาน ก.พ. "มติ ก.พ. ที่ สร 0905/ว.6",
28 พฤษภาคม 2511

(จ) มติ ก.พ. กำหนดให้ลงโทษไล่ออกจากราชการสำหรับข้าราชการที่เรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบโดยอ้างว่าจะช่วยเหลือสอบได้⁴⁵

(ข) คำสั่งของนายกรัฐมนตรี ให้หลีกเลี่ยงไม่รับผู้ที่เคยกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการแล้วกลับเข้ารับราชการอีก⁴⁶

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำผิดวินัยเช่นใดจะเป็นกรณีกระทำผิดวินัยในบทนั้น มีหลักหรือองค์ประกอบที่จะพึงพิจารณาดังนี้

- ต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ (อย่างไรเป็นหน้าที่ราชการและอย่างไรจึงจะถือว่ามีหน้าที่ราชการนั้นได้กล่าวไว้แล้วในวินัยข้อ 4) (2)

- ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

คำว่า "โดยมิชอบ" นั้น หมายความว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือทํานองคลองธรรม ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

- มิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี คือ ปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี หรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้

- มิชอบด้วยแบบธรรมเนียมของทางราชการ คือปฏิบัติโดยไม่

⁴⁵สำนักงาน ก.พ., "มติ ก.พ. ที่ สร 1006/ว.15",

19 ธันวาคม 2516

⁴⁶สำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี "คำสั่งของนายกรัฐมนตรี

ที่ นว. 43/2504", 12 พฤษภาคม 2504

เป็นตามแบบธรรมเนียมของทางราชการหรือไม่ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ

- มิชอบด้วยท่านองคฺลองธรรม คือกระทำในทางที่ไม่ถูกไม่ควรหรือไม่กระทำในทางที่ถูกที่ควร เช่น กระทำโดยไม่ซื่อสัตย์สุจริต หรือไม่เที่ยงธรรมหรือไม่อำนวยความสะดวก เป็นต้น

ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยถูกต้องตามกฎหมาย แล้วภายหลังได้รับประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นในลักษณะ "ของขวัญ" นั้นไม่เข้าลักษณะ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ จึงไม่มีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แต่อาจเป็นความผิดฐานอื่น เช่น ฐานประพฤดิชั่ว เป็นต้น

(ค) เพื่อให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มีควารได้

"ผู้อื่น" หมายถึงใครก็ได้ที่จะได้รับประโยชน์จากการที่ข้าราชการผู้นั้นปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

"ประโยชน์" หมายถึงสิ่งที่ได้รับอันเป็นคุณแก่ผู้ได้รับซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีทรัพย์สิน เช่น การได้รับบริการ เป็นต้น

"มิควารได้" นั้นหมายถึง ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับประโยชน์ใด ๆ คอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ในกรณีที่มีกฎหมาย กฏ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใดกำหนดให้ข้าราชการได้รับประโยชน์คอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นก็ เป็นประโยชน์อันควารได้โดยชอบธรรม หรือโดยชอบด้วยเหตุผลก็ไม่มี ความผิดวินัยบั้นนี้ แต่ถ้หากว่าเป็นการเรียกร้องเอาเกินกว่าที่จะพึงได้รับโดยชอบแล้ว ก็เป็นการได้รับประโยชน์ที่มีควารได้ด้วย

(ง) โดยมีเจตนาทุจริต

หมายถึง มีจิตอันชั่วร้าย ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมุ่งที่จะให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มีควารได้ ซึ่งเรื่องนี้สำนักงาน ก.พ. โดยคำสั่งของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

(นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ได้ออกหนังสือเวียน⁴⁷ แจกแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาความผิด กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทราบและถือเป็นหลักปฏิบัติว่า การพิจารณาความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งผู้กระทำจะถูกลงโทษสถานหนักถึงขั้นไล่ออก หรือปลดออกจากราชการนั้นจะต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนพอสมควรว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาหรือเจตนาทุจริตต่อหน้าที่ราชการด้วย

(5) ต้องสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล และต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ และมติคณะรัฐมนตรี⁴⁸

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายกำหนดให้ข้าราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความรับผิดชอบ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความเอาใจใส่ โดยมุ่งให้เกิดผลดีที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการด้วย ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายในการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจด้วย จึงนำมาปรับใช้กับข้าราชการตำรวจได้ด้วย

สำหรับวินัยบทนี้โดยลักษณะทั่วไปยังไม่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งไม่มีปัญหาในการบังคับใช้แต่อย่างใด

(6) ต้องไม่ประมาทเลินเล่อ หรือต้องไม่จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ⁴⁹

วินัยบทนี้มีลักษณะ เช่นเดียวกับกับความผิดฐานเกียจคร้าน ละทิ้งหรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 5 อนุ 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ต่างกันตรงที่ว่า วินัยบทนี้รวมถึงกรณีก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และยังมีกรณีปฏิบัติหน้าที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁷สำนักงาน ก.พ. "หนังสือที่ นร 0611/ว.2" 30 มกราคม 2528

⁴⁸ "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518",

มาตรา 68 วรรคแรก

⁴⁹ "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518",

มาตรา 68 วรรคสอง

ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของทางราชการหรือมติคณะรัฐมนตรีอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงด้วย

คำว่า "จงใจ" ตามวินัยบทนี้ นอกจากมีความหมายท่านองเดียวกับคำว่า "จงใจ" ในกฎหมายแพ่ง หรือคำว่า "เจตนา" ในกฎหมายอาญากล่าวคือ เป็นการกระทำโดยผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำ และประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นแล้ว ยังมีความหมายรวมถึง การกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแล้วก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวินัยบทนี้ด้วย⁵⁰

สำหรับการพิจารณาความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเพียงใดหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป และความเสียหายดังกล่าวอาจเป็นความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน เงินทอง ซึ่งสามารถคิดคำนวณออกมาเป็นจำนวนเงินได้หรืออาจเป็นความเสียหายแก่ภาพพจน์ชื่อเสียงของทางราชการหรือเสียหายในด้านความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อทางราชการก็ได้

ตัวอย่าง เช่น

(ก) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาประมาทเดินเลอทำให้ผู้ถูกควบคุมหลบหนีจากที่คุมขังไปได้ อาจนับได้ว่าเป็นการเสียหายแก่ระบบการควบคุมผู้ต้องหาของกรมตำรวจ เพราะผู้ต้องหาที่หลบหนีไปนั้นอาจไปก่ออาชญากรรมขึ้นระหว่างนั้น ซึ่งจะ เป็นภัยแก่สังคมจึงถือว่าเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง*

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁰ คณะวิทยากรด้านวินัย สำนักงาน ก.พ., การดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 31.

*ระดับทัณฑ์ทางวินัยที่กรมตำรวจวางไว้ คือ หากเป็นกรณีเจตนาปล่อยลงโทษปลดออก หรือไล่ออก แต่ถ้าเป็นการประมาทเดินเลอแล้วลงทัณฑ์กักขัง

(ข) พนักงานสอบสวนทาสำนวนคดีอาญาหาย เป็นเหตุให้เกิดการเสียหายแก่คดี ดังนี้ถือว่าเป็นการประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการซึ่ง เป็นความผิดตามวินัยบทนี้⁵¹

จากสถิติการกระทำความผิดของข้าราชการตำรวจ ปรากฏว่ามีข้าราชการตำรวจ จำนวนมากกระทำผิดวินัยบทนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากความหลงลืม และประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้เนื่องจากมีปริมาณงานมาก จึงเป็นเหตุให้เกิดความหลงลืมไม่ละเอียดรอบคอบเท่าที่ควร นอกจากนี้ปรากฏว่ามีผู้กระทำผิดโดยไม่รู้หรือไม่เข้าใจระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แม้จะปรากฏว่าเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ก็ตาม ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป

(7) ต้องถือเป็นหน้าที่พิเศษที่จะสนใจและรับทราบเหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ⁵²

เนื่องจากการป้องกันภัยอันตรายต่อประเทศชาติเป็นหน้าที่หลักของข้าราชการตำรวจทุกคนอยู่แล้ว* จึงไม่ถือว่าเป็นหน้าที่พิเศษของข้าราชการตำรวจแต่อย่างใด ดังนั้นวินัยบทนี้จึง ไม่มีความจำเป็นต้องนำมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจ

(8) ต้องรักษาความลับของทางราชการ⁵³

การเปิดเผยความลับของทางราชการ ถือเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับข้าราชการตำรวจ เพราะลักษณะงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยภายในประเทศและความมั่นคงของประเทศ หากปรากฏว่ามีการนำความลับของทางราชการตำรวจไปเผยแพร่ อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศได้ และหากปรากฏว่าความลับที่เปิดเผยนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ

⁵¹ระดับทัณฑ์ทางวินัยที่กรมตำรวจวางไว้ คือ ปลดออก

⁵²พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 69

⁵³พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 70

*ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 1 บทที่ 1 ข้อ 1

อย่างร้ายแรงแล้วก็ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงด้วย

ผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นหรือไม่

ตัวอย่าง เช่น

พลตำรวจผู้หนึ่งได้ทราบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปทำการจับกุมผู้ลักลอบเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงรีบไปบอกให้ผู้ลักลอบเล่นการพนันเหล่านั้นหลบหนีเสียก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะไปทำการจับกุมเดินทางไปถึง เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมผู้ลักลอบเล่นการพนันได้ ดังนั้นถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานเปิดเผยความลับของทางราชการ

(9) ต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทาง

ราชการ⁵⁴

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการปฏิบัติตามระเบียบ และแบบธรรมเนียมของทางราชการในเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นกรณีเดียวกับข้อกำหนดทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 อนุ 3 ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติตนให้เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของตำรวจ ซึ่งระเบียบแบบแผนของตำรวจนั้นมีอะไรบ้างนั้น เป็นเรื่องที่กว้างมาก ทั้งที่กำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 1 ลักษณะที่ 1 ว่าด้วยบุคคล บทที่ 1 ว่าด้วยเรื่องความประพฤติและระเบียบวินัยข้อ 3 นอกจากนี้ยังปรากฏตามคำสั่ง หรือหนังสือเวียนต่าง ๆ ของกรมตำรวจ และมติของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

การที่ได้มีการกำหนดระเบียบแบบแผนของตำรวจไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ดังนั้นจึงไม่ควรนำวินัยบทนี้ซึ่งเป็นการกำหนดปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการทั่วไปมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจอีก เพราะอาจจะไม่เหมาะสมกับข้าราชการตำรวจ ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายในการรักษาวินัย

⁵⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 74

ของข้าราชการตำรวจและข้าราชการพลเรือนสามัญโดยทั่วไปนั้นแตกต่างกัน ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยที่จะต้องนำวินัยในบทนี้มาใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลมอีก ทั้งที่มีระเบียบแบบแผนของข้าราชการตำรวจเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว

(10) ต้องอุทิศเวลาของคนที่แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่

ที่ไม่ได้⁵⁵

คำว่า "อุทิศ" หมายความว่า สละให้ การอุทิศเวลา หรือ สละเวลาให้แก่ราชการ หมายถึงว่าใช้เวลาทั้งหมดปฏิบัติราชการ ตามที่ทางราชการต้องการ โดยไม่ใช้เวลาอื่นไปทำอย่างอื่น หรืออยู่ว่างเฉย ๆ โดยไม่ทำราชการตามหน้าที่

คำว่า "เวลาของคน" หมายความว่า ความรวมถึงเวลานอกเหนือจาก เวลาที่ต้องปฏิบัติราชการตามปกติด้วย เช่น ทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จะต้องให้ข้าราชการบางคนปฏิบัติในช่วงเวลาหยุดพักกลางวัน หรือหลังจากเวลา 16.30 น. ไปแล้ว หรือในวันหยุดราชการ ข้าราชการผู้นั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในวันและเวลานั้น ๆ จะอ้างว่าไม่ใช้เวลาราชการไม่ได้ การหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติราชการดังกล่าว นอกจากจะเป็นความผิดวินัยฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบแล้ว ก็ยังเป็นความผิดฐานไม่อุทิศเวลาของคนที่แก่ราชการ ตามวินัยบทนี้ด้วย

การอุทิศเวลาให้แก่ราชการนี้เป็นวินัยที่สำคัญมากสำหรับ ข้าราชการในการปฏิบัติราชการซึ่งข้าราชการจะต้องถือว่าราชการสำคัญกว่าส่วนตัว ฉะนั้นข้าราชการจึงไม่ควรเอาเวลาที่ควรทำราชการไปใช้ส่วนตัว หรือแม้จะนอก

ศูนย์วิทยทรัพยากร

55 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 , มาตรา 75 บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องอุทิศเวลาของคนที่แก่ราชการจะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้"

การละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์ อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง "

เวลาทำราชการตามปกติ ถ้าได้รับคำสั่งให้ทำราชการหรือมีราชการที่ได้รับมอบหมายให้ทำในเวลานั้นก็ควรทำ จะอ้างว่าเลิกงานแล้วหรือเป็นวันหยุดราชการหาได้ไม่

กรณีที่จะ เป็นการทอดทิ้ง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการตามวินัยบทรนี้ จะต้องปรากฏว่าผู้นั้นจะต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติด้วย⁵⁶

วินัยบทรนี้เป็นกรณีเช่นเดียวกับกับความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 อนุ 5 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ต่างกันแต่เพียงว่าความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจดังกล่าวนั้น หมายถึงเฉพาะการละทิ้งหน้าที่ราชการที่ไม่ใช่ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น หากเป็นกรณีที่ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงถือเป็นความผิดตามมาตรา

การละทิ้งหน้าที่ราชการที่จะ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแยกได้เป็น 2 กรณี คือ⁵⁷

(ก) กรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงจากการละทิ้งหน้าที่ราชการไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(ข) กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลานาน

⁵⁶มติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ 31712/2505 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2505 วินิจฉัยว่า การที่ข้าราชการได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อในประเทศ โดยได้รับเงินเดือนเต็มระหว่างที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษานั้นไม่ได้ไปเรียนตามปกติ การเรียนจนสิ้นปีการศึกษาและไม่ได้สอบไล่ เพราะเวลาเรียนไม่พอ ไม่ได้ว่าเป็นความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการ เพราะการศึกษานี้ไม่ใช่หน้าที่ราชการโดยตรง แต่อาจเป็นความผิดฐานอื่น เช่น ฐานประพฤติชั่ว

⁵⁷พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 , มาตรา 75 วรรคสอง

(ก) กรณีที่เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

แม้จะปรากฏว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการเพียงชั่วเวลาไม่นานก็ตาม ปรากฏผลจากการละทิ้งหน้าที่ราชการดังกล่าวนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงแล้ว ก็ถือว่าเป็นความผิดวินัยบหนัก เช่น ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาสถานที่ราชการ⁵⁸ เป็นเหตุให้มีผู้ลอบวางเพลิงเผาอาคารสถานที่ราชการ กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ อย่างร้ายแรง

(ข) กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลานาน

ได้แก่ การละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ กรณีเช่นนี้ไม่ว่าจะเกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือไม่ก็ตามผู้ละทิ้งหน้าที่ราชการไปดังกล่าวก็ผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวินัยบหนัก

การที่จะพิจารณาว่าข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลานานเกินกว่าสิบห้าวันจะมีเหตุผลอันสมควร หรือไม่นั้น เป็น

⁵⁸กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 101/2495" 18 เมษายน 2495 เรื่อง ให้จัดเวรรักษาราชการประจำสถานที่ราชการ กำหนดไว้ว่า "ถ้าปรากฏว่าเวรละทิ้งหน้าที่ ให้ถือเป็นความผิดอย่างร้ายแรงและให้พิจารณาลงโทษ อย่างน้อยให้ออกจากราชการ" ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0201/ว.103 ลงวันที่ 4 มิถุนายน 2498 แก้ไขเป็น "ถ้าปรากฏว่าเวรละทิ้งหน้าที่ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดตามความร้ายแรงแห่งกรณี" ตามระดับทัณฑ์ทางวินัยของกรมตำรวจ กำหนดค่าหลังทัณฑ์ กักยาม หรือกักขังสำหรับผู้ละทิ้งหน้าที่เวรยาม และลงทัณฑ์กักขัง หรือให้ออก สำหรับผู้ละทิ้งหน้าที่เวรยามป้องกันอัคคีภัย

กรณีความผิด ปรากฏชัดแจ้ง และเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาฯ ก็เพียงแต่สืบสวนข้อเท็จจริงให้แน่ชัดเท่านั้น⁵⁹ ไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย เมื่อเห็นว่าควรลงโทษไล่ออก⁶⁰ ก็เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา 86 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 (คือนำเสนอ อ.ก.พ. กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ. จังหวัด พิจารณาแล้วแต่กรณี)⁶¹

และการพิจารณาว่าการกระทำความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการกรณีใดจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่นั้น จะต้องดูพฤติการณ์ประกอบกับเจตนาของผู้กระทำผิดเป็นเรื่อง ๆ ไปด้วย

ตัวอย่าง

(1) กรณีข้าราชการตำรวจเจ็บป่วยมาก ไม่มาปฏิบัติราชการเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน โดยไม่ยื่นใบลาหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบภายหลังเมื่อหายป่วยแล้วกลับมาปฏิบัติหน้าที่และได้ยื่นใบลาป่วยครั้งนี้ ถือว่ามีเหตุอันควร จึงปรับเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลสมควรยังไม่ได้ และตามพฤติการณ์ยังฟังไม่ได้ว่าจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ จึงไม่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวินัยบทนี้⁶² แต่ถ้าตามพฤติการณ์ปรากฏว่าข้าราชการผู้นี้ป่วยไม่มากที่จะลงชื่อในใบลาป่วยแล้วนำมายื่นต่อผู้บังคับบัญชาหรือฝากให้ผู้อื่นมายื่นแทนก็ได้ แต่ปรากฏว่าไม่ได้ยื่นใบลาป่วยมาขึ้น จึงมีพฤติการณ์ล่อถึงเจตนาหรือจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ถือว่าเป็นความผิดวินัย

⁵⁹กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2518 ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏ

ชัดแจ้ง

⁶⁰สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว.125/2503" 5 ตุลาคม พ.ศ. 2503

⁶¹สำนักงาน ก.พ. "หนังสือที่ สร 0909/47042 ตอบข้อหารือกรมทางหลวง" 27 มีนาคม 2522

⁶²คณะวิทยากร สำนักงาน ก.พ., การดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 67

อย่างร้ายแรงตามบทนี้

(2) การที่ข้าราชการได้อนุมัติให้ลาไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดวันลาที่ได้รับอนุมัติไว้แล้วยังคงอยู่ศึกษาต่อโดยไม่ยอมเดินทางกลับมาปฏิบัติหน้าที่ หากปรากฏว่ามีเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรี⁶³ ให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ (จะปราณิลดหย่อนได้เพียงปลดออกจากราชการ)

(3) การที่ข้าราชการละทิ้งหน้าที่ราชการไปเกินกว่า 15 วัน แม้ภายหลังจะกลับมาปฏิบัติราชการอีก ก็ถือว่าอยู่ในหลักเกณฑ์เป็นการกระทำความผิดวินัย บทนี้⁶⁴

(4) การที่ข้าราชการที่ถูกสั่งพักราชการตั้งแต่วันที่ใด ต้องถือว่าตั้งแต่วันที่นั้น ข้าราชการผู้นั้นไม่มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติอีกต่อไป และในระหว่างพักราชการไม่ถือเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการ⁶⁵

(5) ข้าราชการผู้หนึ่ง ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากราชตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2526 แต่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ลาออก เป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตาม

⁶³สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0401/ว.50", 22 พฤษภาคม 2510. ให้แน้มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว. 125/2503 ลง 5 ตุลาคม 2503 มาประกอบการพิจารณาของทบวง (ละทิ้งหน้าที่ราชการตามมาตรา 75 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ ลดหย่อนได้แก่ ปลดออกจากราชการ)

⁶⁴สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ สร 0709/12381 คอบข้อหาหรือ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี", 24 มกราคม 2523

⁶⁵สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ นร 0711/บ.986 คอบข้อหาหรือปลัดกระทรวงมหาดไทย" 1 มิถุนายน 2530

มาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และหากจะถือว่าคำสั่งไม่อนุญาตให้ลาออกของอธิบดีเป็นการยับยั้ง ก็จะต้องครบ 3 เดือน ในวันที่ 31 ธันวาคม 2526 ดังนั้นการขอลาออกจากราชการของข้าราชการผู้นี้จึงมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2527 การที่ข้าราชการผู้นี้มิได้มาปฏิบัติราชการตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527 ไม่ถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการ⁶⁶

(11) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน⁶⁷

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการรักษาความเที่ยงธรรมและรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของข้าราชการ จึงไม่ให้หาผลประโยชน์ที่อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจด้วย

วินัยบทนี้มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

(ก) กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์
(ข) อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

"อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม"คือการที่ข้าราชการอาจจะปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนโดยไม่เที่ยงธรรม หรือโดยลำเอียงเข้าข้างตนเอง หรือเข้าข้างคนที่ตนยอมให้หาประโยชน์ หรือมีทางที่จะปฏิบัติต่อกรณีของผู้อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁶สำนักงาน ก.พ.หนังสือ ที่ นร 0611/900 คอบข้อหารือปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม", 3 กันยายน 2527

⁶⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ,
มาตรา 78

โดยไม่เท่าเทียมกันกับที่ปฏิบัติต่อกรณีของคนหรือของผู้ที่ตนยอมให้หาประโยชน์ได้ ทั้งนี้แม้จะยังไม่มีการผิดที่ทำให้เสียความเที่ยงธรรมเกิดขึ้น เพียงแต่มีทางที่อาจเกิดกรณีที่ ทำให้เสียความเที่ยงธรรมได้ก็ต้องห้ามแล้ว

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดเป็นการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของคนหรือ ไม่นั้นจะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ข้าราชการผู้นั้นดำรงอยู่ในฐานะที่ ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญหรือเป็นที่นับถือของประชาชนเพียงใด โดยเฉพาะ ข้าราชการตำรวจนั้นมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเป็นที่พึงของ ประชาชนยอมเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน จึงควรรักษาเกียรติศักดิ์เป็นพิเศษ นอกจากจะต้องคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการผู้นั้นแล้ว ควรจะได้คำนึงถึง ความรู้สึกของประชาชน หรือสังคม หรือทางราชการ ว่ามีความรังเกียจเหยียดหยาม ถูกดูแคลนต่อผู้กระทำการนั้น ๆ เพียงใดหรือไม่ด้วย ถ้าประชาชนหรือ สังคมหรือทางราชการมีความรู้สึกดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการกระทำอันอาจทำให้เสื่อม เสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการได้

(12) ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือตำแหน่งอื่นที่ คล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท^{๖๘}

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการอุทิศเวลาให้แก่ ราชการ โดยไม่ใช้เวลาราชการไปประกอบการเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว หรือแม้จะ ไม่ได้ใช้เวลาราชการไปทำการนั้น แต่ความกังวลงานกิจการก็จะทำให้ความตั้งอกตั้ง ใจในการทำงานน้อยลง ทั้งยังอาจเป็นช่องทางให้ข้าราชการผู้นั้นอาศัยอำนาจหน้าที่

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๖๘- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ,
มาตรา 79

- ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 1 บทที่ 1
ข้อ 2 (8) ข้อ ก.

ราชการของตนแสวงหาผลประโยชน์แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนทำการอยู่ หรืออาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมแก่ผู้ประกอบการค้ารายอื่น อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ ทั้งในด้านประโยชน์และในด้านความเชื่อถือจากประชาชนโดยทั่วไป

คำว่า "ตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน" นั้น หมายความว่า ตำแหน่งที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันกับกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท แต่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น เรียกว่า "กรรมการอำนวยการ" "ผู้อำนวยการ" เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ยังมีคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน กำหนดข้อห้ามเกี่ยวเรื่องนี้ไว้ในข้อ 5 ว่า "ห้ามเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านเอกชน ซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นการยอมให้บริษัท ห้างร้านของเอกชนเหล่านั้น อาศัยชื่อของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยตรงหรือทางอ้อม

ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่แล้วในวันที่มีคำสั่งนี้ให้ถอนตัวออกจากตำแหน่งดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ มีคำสั่งนี้"⁶⁹ และยังได้กำหนดให้การจงใจฝ่าฝืนข้อห้ามตามข้อ 5 ดังกล่าว เป็นการผิดวินัยอย่างร้ายแรง และให้พิจารณาลงโทษอย่างเคร่งครัดอีกด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสรุปได้ว่า คำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับนี้เป็นการเพิ่มเติมมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 จึงมีผลเป็นกฎหมาย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบด้วย⁷⁰ ดังนั้นจึงเป็นการเพิ่มเติมวินัยนอก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁹หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน, "คำสั่งที่ 38/2519 เรื่องการปฏิบัติตนของข้าราชการฝ่ายพลเรือน ต.ร.ว. ทหาร", 21 ตุลาคม 2519

⁷⁰สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0203/ว. 62"

เนื่องจากที่บัญญัติไว้ในวินัยบทยี่ 71 โดยเพิ่มเติมว่า ห้ามดำรงตำแหน่งหน้าที่อื่น นอกเหนือจากกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ ในบริษัทห้างร้านของเอกชน ซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่า เป็นการยอมให้บริษัท ห้างร้านของเอกชนเหล่านั้น อาศัยชื่อของตนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยตรงหรือทางอ้อมด้วย และถ้าข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดวินัยตามข้อห้ามนี้ จะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามนัยคำสั่งดังกล่าว

สำหรับกรณีการกระทำความผิดวินัยบทยี่นี้ไม่เคยมีปัญหาเข้าสู่การวินิจฉัยของ ก.ตร. คงมีแต่กรณี ก.พ. เคยมีคำวินิจฉัยตอบข้อหารือหน่วยราชการต่าง ๆ เกี่ยวกับความหมายของคำว่า กรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการไว้ดังนี้

(ก) การเป็นตัวแทนประกันชีวิต ไม่มีหน้าที่หรือลักษณะงานที่คล้ายคลึงกับลักษณะงานของผู้จัดการ หรือตัวแทนกระทำการในบริษัท จึงไม่ต้องห้ามตามมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁷²

(ข) การเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ จะต้องอยู่ในฐานะเป็นตัวแทนการ หรือมีหน้าที่จัดการ จึงต้องห้ามตามวินัยบทยี่ 73

(ค) ผู้จัดการโรงเรียนราษฎร์ไม่อยู่ในความหมายของกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการในบริษัทห้างร้านของเอกชน และไม่อยู่ในเกณฑ์ต้องห้ามตามคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 38/2519 ข้อ 5⁷⁴

71 "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518",
มาตรา 79

72 สำนักงาน ก.พ. "หนังสือ ที่ สร 0709/126159 ตอบข้อหารือสำนักงาน บ.ป.บ." 10 สิงหาคม 2521

73 สำนักงาน ก.พ. "หนังสือ ที่ นร 0708/128839 ตอบข้อหารือสำนักงานงบประมาณ", 14 สิงหาคม 2521

74 สำนักงาน ก.พ. "หนังสือ ที่ สร 0709/12365 ตอบข้อหารือจังหวัดระยอง" 24 มกราคม 2523

จากแนวคำตอบข้อหารือของ ก.พ. จึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งใด ๆ ในบริษัทห้างร้านของเอกชน หากไม่ใช่เป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่กระทำการ หรือจัดการแล้วไม่เป็นความผิดวินัยบทนี้ เช่น การที่ข้าราชการตำรวจที่ไปเป็นที่ปรึกษาหรือประธานที่ปรึกษาของบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เมื่อไม่ใช่ตำแหน่งที่มีอำนาจจัดการบริษัทแล้วก็ไม่ต้องห้ามตามวินัยบทนี้

(13) ต้องไม่เป็นกรรมการในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง⁷⁵

วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการประจำ มีความเป็นกลางในทางการเมืองอย่างแท้จริง จะได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนต่อเนื่องไปได้ ไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะ เข้ามาเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะอนุวัติให้เป็นไปตามหลักการของระบบคุณธรรม (Merit System) โดยให้ข้าราชการประจำมีความเป็นกลางในทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการตำรวจในพื้นที่ย่อมมีอิทธิพลในการหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เพราะใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าข้าราชการประเภทอื่น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาความเป็นกลาง

เกี่ยวกับความเป็นกลางในทางการเมืองของข้าราชการประจำนี้ ได้มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้ดังนี้

(ก) ให้ข้าราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม ได้วางตัวเป็นกลางไม่ให้ฝักใฝ่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดเด็ดขาด⁷⁶

(ข) ให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท และทุก

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

75 "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518",
มาตรา 80

76 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0203/ว.5",
20 มกราคม 2519

ระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค วางตัวเป็นกลางในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเคร่งครัด ไม่ปฏิบัติภารกิจ ใดๆ ทั้งทางส่วนตัว และราชการโดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นคุณหรือโทษแก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใดเด็ดขาด⁷⁷

อนึ่ง มีมติคณะรัฐมนตรีอนุญาตให้ข้าราชการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้⁷⁸ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดในพรรค เช่น เป็นนายทะเบียน หรือเจ้าหน้าที่อื่น ใดๆ ไม่ได้ ถือว่าเข้าลักษณะเป็นเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง ต้องห้ามตามวินัยบทนี้

(14) ต้องไม่กระทำการอันใดซึ่งถือว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว⁷⁹

วินัยบทนี้กำหนดให้ข้าราชการรักษาชื่อเสียงของตนเองในการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการ แม้ว่าจะ เป็นเรื่องส่วนตัวของข้าราชการผู้นั้นก็ตาม แต่เนื่องจากข้าราชการเป็นลูกมือของรัฐบาลในการบริหารราชการ โดยเฉพาะข้าราชการเป็นผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน หากข้าราชการประพฤติตนไม่เหมาะสมสมควร ไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ก็จะทำให้ประชาชนเสื่อมความเชื่อถือศรัทธาในตัวข้าราชการและพลอยเสื่อมความเชื่อถือศรัทธาไปถึงหน่วยงานของรัฐด้วย ซึ่งจะทำให้การบริหารราชการไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ความประพฤติส่วนตัวของข้าราชการทั้งในและนอกหน้าที่ราชการมีผลเกี่ยวข้องโดยตรงถึงประสิทธิผลของราชการ จึงได้มีการกำหนดเป็นบทวินัยให้ข้าราชการรักษาชื่อเสียงมิให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ซึ่งวินัยบทนี้มาอนุโลมมาใช้กับ

ศูนย์วิทยพัชการ

⁷⁷ คามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0203/ว.75" 14 พฤษภาคม 2529

⁷⁸ กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 54/2499", 21 มีนาคม 2499

⁷⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 , มาตรา 81

ข้าราชการตำรวจด้วย

ก.พ. ได้เคยมีมติตอบข้อหาหรือของส่วนราชการ และ เคยวางหลักในการพิจารณาเรื่องการประพฤติดั้งจะ มีองค์ประกอบที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณา 3 ประการ คือ^{๘๐}

(ก) เกียรติของข้าราชการ พิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้กระทำประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ดีอันบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะ และตำแหน่ง เช่นนั้นควรประพฤติปฏิบัติเพียงใดหรือไม่

(ข) ความรู้สึกของสังคม โดยวิเคราะห์จากความรู้สึกของประชาชน หรือทางราชการว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้น ๆ โดยรู้สึกว่าเป็นการประพฤติดังเพียงใดหรือไม่

(ค) เจตนาที่กระทำ

ตามวินัยบทนี้ได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติดังไว้หลายประการ แต่มิได้หมายความว่ายังมีเพียงเท่านั้น ยังมีการกระทำอื่น ๆ ที่ถือว่าเป็นการประพฤติดังได้ ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงตัวอย่างการประพฤติดังเฉพาะกรณีที่มีปัญหา ดังนี้

ประพฤติดนเป็นคนเสเพล

คำว่า "เสเพล" ตามพจนานุกรมมีความหมายว่า ประพฤติเหลวไหลไม่เอางานเอาการ ประพฤติดนทางเสื่อมเสีย เลว

การกระทำอย่างใดซึ่งจะถือว่าเป็นการประพฤติดนเป็นคนเสเพล

^{๘๐}ประวิณ ณ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการของผู้บังคับบัญชา,

หรือไม่นั้นควรที่จะพิจารณาโดยคำนึงถึงสิ่งประกอบ 2 ประการ คือ

(ก) ความรู้สึกของสังคม กล่าวคือการกระทำอย่างหนึ่งที่กระทำในสมัยหนึ่งอาจจะถูกสังคมมองว่าเป็นการประพฤติเหลวไหล แต่ในสังคมอีกสมัยหนึ่งอาจจะเห็นเป็นเรื่องธรรมดาไปก็ได้

(ข) สภาพฐานะและตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้กระทำนั้น เช่น พฤติการณ์หนึ่งที่ข้าราชการชายกระทำ อาจยังถือไม่ได้ว่าประพฤติคนเป็นคนเสเพล แต่หากข้าราชการหญิงกระทำเช่นนั้นบ้าง อาจถือเป็นการเสเพลได้

อย่างไรก็ตาม การประพฤติคนเป็นคนเสเพลนั้น จะต้องเป็นการประพฤติโดยหมกมุ่น หรือทำหลายครั้งไม่ซ้ำกระทำครั้งเดียว

เสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้

การเสพของมีนเมานี้ หมายถึง การเสพของมีนเมาซึ่งตามปกติแล้วเสพได้ไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น สุรา เบียร์ และของมีนเมาอื่นซึ่งไม่มีกฎหมายห้ามเสพและจะมีความผิดตามวินัยบทนี้ต่อเมื่อเสพแล้วไม่สามารถครองสติได้ หากเสพแล้วยังสามารถครองสติได้อยู่ก็ยังไม่เป็นความผิด นอกจากจะเข้ากรณีตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งวางแนวทางในการลงโทษข้าราชการเสพสุราไว้ว่า^๘ 1 ข้าราชการผู้ใดเสพสุราหรือเมาสุราในกรณีต่อไปนี้ อาจถือเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้ คือ

(ก) เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ

(ข) เมาสุราเสียราชการ

(ค) เมาสุราในที่ชุมนุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสีย

เกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

การเสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น ตามแนววินิจฉัยของ

^๘ 1 กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว. 208/2496",

กรมตำรวจจะต้องหมายถึง เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการประจำของ
ข้าราชการผู้นั้นจะสามารถครองสติได้หรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่ามีความผิดตามวินัยบทนี้
แล้ว เช่น พลตำรวจ ก เสพสุราในขณะที่เข้าเวรยามรักษาสถานที่ราชการ แต่ถ้า
หากว่าในระหว่างที่พลตำรวจ ก อยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่เวรยามของคนผู้นั้นได้
ละทิ้งหน้าที่เวรยามออกไปเสพสุราข้างนอก ดังนี้ไม่ถือว่าเป็นการเสพสุราใน
ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ แม้ว่าจะอยู่ในระหว่างเวลาที่พลตำรวจ ก จะต้องอยู่เวรยามก็
ตาม ในกรณีดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการแล้วไปเสพสุรา ไม่ถือว่าเป็น
เป็นความผิดวินัยฐานประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงตามวินัยบทนี้

เสพสุราจนเสียราชการ ในกรณีนี้ไม่ใช่เป็นการเสพสุราใน
ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ แต่เป็นการเสพสุราก่อนหรือหลังการปฏิบัติหน้าที่ แล้วทำให้มี
เมาไม่สามารถทำงานในหน้าที่ราชการหรือทำให้เกิดความเสียหายในหน้าที่ราชการ
ดังนี้ถือว่าเป็นการเสียหายแก่ราชการแล้ว

เมาสุราในที่ชุมนุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสียเกียรติศักดิ์
แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น เนื่องจากข้าราชการตำรวจเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของ
ประชาชน หากเสพสุราจนมีเมามาจนเสียกริยาในที่ชุมนุมชนยอมทำให้เสียเกียรติศักดิ์
แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน นอกจากนี้หากเกิดเหตุทะเลาะวิวาท หรือเมา
สุราอาละวาดทำให้ทรัพย์สินของประชาชน หรือทางราชการได้รับความเสียหายแล้ว
ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานนี้

นอกจากการเสพสุราใน 3 กรณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว กรม
ตำรวจได้วางระดับโทษสำหรับข้าราชการตำรวจ ซึ่งเมาสุราแล้วก้าวร้าวทำร้าย
ผู้บังคับบัญชา ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กำหนดโทษถึง ให้ออก ปลดออก
หรือไล่ออกจากราชการ ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการตำรวจถือว่าการปกครองบังคับ
บัญชาเป็นสิ่งสำคัญ

อนึ่งการเสพของมีนเมาอย่างอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องห้ามมิให้เสพ
ตามกฎหมาย เช่น เฮโรอีน ผิ่น หรือกัญชานั้น โดยปกติเมื่อมีการเสพสิ่งเหล่านี้แล้ว

ถือว่าเป็นการประพาศชัอย่างร้ายแรงแล้ว^{๘๒} และถือว่าเป็นการกระทำผิดที่มีโทษอาญาหากปรากฏว่า ศาลมีคำพิพากษาลงโทษถึงจำคุกแล้ว ถือว่าเป็นการกระทำผิดตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

หมกมุ่นในการพนัน

การเล่นการพนันนั้น ได้มีมติคณะรัฐมนตรี วางแนวทางการพิจารณาความผิดและการลงโทษไว้ว่า^{๘๓}

(1) การพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาด หากข้าราชการผู้ใดเล่นการพนันดังกล่าว ถือเป็นการประพาศชัอย่างร้ายแรงได้

(2) การพนันประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าจะเล่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางการ

(ก) เล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หากผู้เล่นนั้นเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรง หรือครู หรือเป็นเจ้าของหน้าที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง ทบวง กรม วางไว้เป็นพิเศษ ถือว่าเป็นการประพาศชัอย่างร้ายแรง แต่ถ้าผู้เล่นเป็นข้าราชการอื่นกรณีก็ถือเป็นการประพาศชัได้ แต่ไม่ถึงร้ายแรง

^{๘๒}กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว. 152/2498", 31 กรกฎาคม 2498 ได้วางระเบียบการลงโทษข้าราชการสุบผื่นไว้ว่า หากเป็นการเสพผื่นอยู่ก่อนใช้ระเบียบนี้แล้วไม่สามารถเลิกได้ ให้พิจารณาให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการฐานประพาศชัไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แต่หากเป็นการเสพผื่นหลังใช้ระเบียบนี้แล้ว ถือว่าเป็นการประพาศชัอย่างร้ายแรงให้ลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ แล้วแต่กรณี

^{๘๓}กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว. 208/2496" 3 กันยายน 2496

(ข) เล่นโดยได้รับอนุญาตแล้ว หากผู้เล่นเป็นเจ้าของพนักงาน ซึ่งมีหน้าที่โดยตรง หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง กรม วางไว้เป็นพิเศษ ก็ถือเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้ แต่ถ้าผู้เล่นเป็นข้าราชการอื่น กรณีจะเป็นความผิดวินัยฐานประพฤติชั่วก็เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้นั้นหมกหมุ่นต่อการพนัน เป็นเหตุให้เสื่อมเสีย

ฉะนั้น คำว่า "หมกหมุ่นในการพนัน" ในกรณีนี้ จึงหมายถึงการเล่นการพนันที่ได้รับอนุญาตให้เล่นแล้ว ซึ่งข้าราชการโดยทั่วไปเล่นได้ โดยไม่มีความผิด แต่ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าข้าราชการผู้ใดได้หมกหมุ่นอยู่กับการเล่นการพนันดังกล่าว แม้จะเป็นการพนันที่ได้รับอนุญาตแล้ว ก็ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยฐานประพฤติชั่วตามวินัยบทนี้ด้วย

ส่วนการพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาดไม่อนุญาตให้เล่น หากข้าราชการผู้ใดเล่นถึงแม้จะมีได้หมกหมุ่นก็ถือว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น⁸⁴

สำหรับข้าราชการตำรวจนั้น เนื่องจากเป็นผู้รักษากฎหมายอันมีหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิด หากเล่นการพนันเสียเองย่อมทำให้สมรรถภาพของข้าราชการตำรวจเสื่อมขาดความนับถือจากประชาชน และเป็นทางนำความเสื่อมเสียมาสู่วงการตำรวจส่วนรวมอีกด้วย ฉะนั้นตามประมวลระเบียบการตำรวจใหม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 1 บทที่ 4 ข้อ 1 จึงกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาทัณฑ์สถานหนักแก่ข้าราชการตำรวจที่ฝ่าฝืนเล่นการพนันหรือเข้าไปมั่วสุมในสนามม้าหรือควบคุมบ่อนการพนัน โดยในกรณีที่ข้าราชการตำรวจควบคุมบ่อนการพนัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸⁴กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 280/2498", 29 ธันวาคม 2498 ภาซับว่าข้าราชการผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นเจ้ามือ ผู้เดินทวย หรือผู้เล่นสลากรกินรวบ ให้พิจารณาโทษอย่างน้อยให้ออกจากราชการ

กรมตำรวจจะสั่งไล่หรือปลดออกจากราชการ แต่ถ้าเล่นการพนันที่ได้รับอนุญาต
จากเจ้าพนักงานโดยถูกต้องแล้ว ก็จะพิจารณาให้ออกจากราชการไปทุกราย

สรุปได้ว่า หากเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญโดยทั่ว
ไป การเล่นการพนันที่ได้รับอนุญาตแล้ว ไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัย แต่ถ้าได้หมกมุ่น
อยู่กับการเล่นการพนันดังกล่าวแล้ว ก็ถือว่าเป็นกระทำความผิดวินัยฐานประพฤติชั่ว แต่
สำหรับข้าราชการตำรวจไม่ว่าจะเป็นการเล่นการพนันที่อนุญาตให้เล่นหรือไม่ก็ตาม
ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงทุกกรณี ฉะนั้นกรณีการ
หมกมุ่นในการพนันจึงไม่ใช้กับข้าราชการตำรวจ

ปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานประพฤติชั่วทางชู้สาว

ในการที่จะพิจารณาการประพฤติอย่างใด ซึ่งถือว่าเป็นการ
ประพฤติชั่วในทางชู้สาวนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ได้
มีหนังสือที่ มท 0645.1/279 ลง 27 มกราคม 2530 กำหนดแนวทางความสัมพันธ์
ทางเพศที่ถือว่าเป็นความผิดวินัยไว้เป็นหลักกว้าง ๆ ว่า ในกรณีที่ข้าราชการตำรวจ
เป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่น หรือมีชู้กับชายอื่นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงมีโทษถึงไล่
ออกจากราชการ โดยในการพิจารณาความผิดฐานนี้ จะต้องพิจารณาถึงสาเหตุ พฤติ
กรรม สภาพแวดล้อมปัญหาสังคมต่าง ๆ อันเป็นกรณีที่จะนำไปสู่การมีชู้ หรือเป็นชู้
ประกอบด้วย

ฉะนั้นในการที่จะพิจารณาว่า ข้าราชการตำรวจเป็นชู้กับภรรยา
ของผู้อื่น หรือมีชู้กับชายอื่นนั้น จะต้องพิจารณาถึงสาเหตุพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม
ต่าง ๆ ประกอบด้วย เพราะมีบางกรณีที่ข้าราชการตำรวจชายเป็นชู้กับหญิงอื่น โดย
อาจจะไม่รู้ว่าหญิงอื่นนั้นมีสามีแล้วหรือไม่ จึงจะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

ตัวอย่าง

(1) นายดาบตำรวจ ก. ได้มีหนังสือร้องเรียนกล่าวหาว่า จำ
ลิบตำรวจ ข. ช่มชู้นกระทำชู้เรา นาง ค. ภรรยาของนายดาบตำรวจ ก. จำลิบ
ตำรวจ ข. ปฏิเสธว่าได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา จึงได้มีการตั้งกรรมการ
สอบสวนขึ้น ผลการสอบสวนข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำลิบตำรวจ ข. เป็นชู้กับ นาง
ค. ภรรยาของผู้ร้อง กองบัญชาการตำรวจภูธร 2 จึงได้มีคำสั่งไล่จำลิบตำรวจ ข.

ออกจากราชการฐานประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง

ต่อมา จำสิบตำรวจ ข. ได้อุทธรณ์คำสั่งกองบัญชาการตำรวจภูธร 2 ต่อ ก.ตร. (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ)

คณะกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับวินัยและอุทธรณ์ในการประชุมครั้งที่ 191/2530 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2530 พิจารณาแล้วเห็นว่าการสอบสวนพยานหลักฐานฟังได้ว่า ตามวันเวลาเกิดเหตุ จำสิบตำรวจ ข. ได้พานาง ค. ไปที่โรงแรมแห่งหนึ่ง ต่อมาภายหลัง นาง ค. ได้เล่าเรื่องให้พยานหลายปากทราบว่า นาง ค. มีความสัมพันธ์ถึงขั้นได้เสียกับจำสิบตำรวจ ข. กรณีจึงฟังเป็นที่ยุติได้ว่า เป็นการสมครใจได้เสียกัน มิใช่เป็นการข่มขืนกระทำชำเราตามที่กล่าวหาแต่อย่างใด จึงฟังได้ว่าจำสิบตำรวจ ข. เป็นคู่กับนาง ค. จริง อันเป็นความผิดฐานประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง จึงมีมติหักอุทธรณ์ ก.ตร. ในการประชุมครั้งที่ 8/2531 เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2531 เห็นชอบด้วยกับ อ.ก.ตร. วินัยและอุทธรณ์นำเสนอ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับ ก.ตร. ให้หักอุทธรณ์

(2) สิบตำรวจโท ก ไปเที่ยวหญิงโสเภณีที่บ้านของนาง อ แล้วเกิดความพิงพอใจ นาง อ จนถึงขั้นได้เสียกัน ต่อมาถูกนาย จ สามีนาง อ จับได้ กรมตำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำของสิบตำรวจโท ก กระทำไปด้วยความคะนองกายวาจาใจ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ไม่มีเจตนาก่อความแตกร้างวนครอบครัวของนาง อ แต่อย่างใด จึงฟังได้แต่เพียงว่าเป็นการประพฤดิคนไม่สมควร และยังไม่ปรากฏว่าขณะเกิดเหตุได้ละทิ้งหน้าที่เวรยามไปด้วย กรมตำรวจจึงมีคำสั่งลงทัณฑ์กักขังสิบตำรวจโท ก ไว้มีกำหนด 45 วัน

ในกรณีนี้เนื่องจากปรากฏว่า สิบตำรวจโท ก ไม่รู้ว่านาง อ มีสามีแล้วประกอบกับความประพฤดิของนาง อ ทำให้สิบตำรวจโท ก เข้าใจผิดไป จึงไม่มีความผิดฐานประพฤดิชั่วทางชู้สาว

(3) ร้อยตำรวจตรี ก มีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับนาง ข ตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ จนกระทั่งเรียนจบได้รับการแต่งตั้งเป็นรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ได้จดทะเบียนสมรสกับนาง ค จนมีบุตรด้วยกัน แต่ร้อยตำรวจตรี ก ยังไม่เลิกติด

ต่อและมีความสัมพันธ์กับนาง ข จนกระทั่งนาง ข ตั้งครรภ์และมีบุตรด้วยกัน 1 คน โดย ร.ต.ต. ก ให้ความอุปการะเลี้ยงดูตามสมควรตลอดมา กองบัญชาการตำรวจภูธร 4 พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ย่อยศารวจตรี ก มีภรรยาอยู่แล้ว แต่ยังไม่เกี่ยวข้องกับหญิงอื่นฉันท์คู่สาวจนมีบุตรด้วยกัน ถือว่าเป็นการประพฤติน่าไม่สมควรไม่ประพฤติน่าให้เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของตำรวจ จึงมีคำสั่งลงทัณฑ์กักขังไว้มีกำหนด 30 วัน กรมตำรวจเห็นชอบด้วย

(4) ร้อยตำรวจตรี ก เมื่อครั้งยังเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ มีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับนาง ข จนถึงขั้นได้เสียกันและมีบุตรด้วยกัน 1 คน โดยร้อยตำรวจตรี ก ไม่เคยดูแลและรับผิดชอบแต่อย่างใด จน นาง ข ต้องพาบุตรไปพบ ร้อยตำรวจตรี ก ที่ทำงาน ร้อยตำรวจตรี ก จึงจัดให้พักในบ้านพักของทางราชการ ส่งเงินให้ใช้ทุกเดือนและจัดอาหารและจัดแพทย์มารักษา นาง ข และบุตรชายในยามที่เจ็บป่วย ภายหลัง นาง ข ได้ขอแยกทางกับ ร.ต.ต. ก เนื่องจากมีเรื่องทะเลาะกันเสมอ ทั้งคู่ไม่สามารถเข้ากันได้ โดยร้อยตำรวจตรี ก ได้ยินยอมให้คำอุปการะเลี้ยงดูตามที่ นาง ข ได้ร้องขอ จังหวัดปัตตานีได้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนแล้ว เห็นว่า ร.ต.ต. ก ได้ยินยอมให้คำอุปการะเลี้ยงดูตามที่ นาง ข ร้องขอ การกระทำของ ร.ต.ต. ก ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นผู้ไม่รับผิดชอบ ไม่มีศีลธรรมทำลายวัฒนธรรมของชาติอันเป็นความประพฤติน่าไม่ชอบอย่างร้ายแรง จึงได้สั่งระงับทัณฑ์

กรมตำรวจได้พิจารณาเห็นว่า ร้อยตำรวจตรี ก มีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับนาง ข จนถึงขั้นได้เสีย ในขณะที่ยังเป็นนายร้อยตำรวจ แล้วไม่ดูแลรับผิดชอบแต่อย่างใด จนกระทั่งต้องให้ นาง ข พาบุตรไปหาที่ทำงานจึงยอมอุปการะเลี้ยงดู การกระทำของ ร้อยตำรวจตรี ก ดังกล่าวจึงฟังได้ว่าเป็นการประพฤติน่าไม่สมควร ไม่ประพฤติน่าให้เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของตำรวจ จึงได้มีคำสั่งลงทัณฑ์กักขัง ร.ต.ต. ก ไว้มีกำหนด 30 วัน

ตามตัวอย่างปัญหาดังกล่าวข้างต้นที่เข้ามาสู่การพิจารณาของกรมตำรวจและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจฯ จึงพอสรุปแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาการกระทำผิดฐานประพฤติน่าไม่ชอบฉันท์คู่สาวได้ว่า หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้กระทำผิดเป็นคู่หรือมีคู่กับภรรยาหรือชายอื่น ถือว่าเป็นการประพฤติน่า

อย่างร้ายแรง ให้ลงโทษถึงไล่ออกจากราชการ แต่หากตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้กระทำความผิด ไม่รู้หรือเข้าใจผิดว่าหญิงที่ตนเป็นชู้ นั้นยังไม่มีสามี ดังนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นการความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ส่วนในกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับหญิงอื่นในทางชู้สาว ทั้งที่ตนมีภรรยาอยู่แล้ว รวมถึงการมีภรณาน้อย หรือกรณีที่มีการจดทะเบียนสมรสซ้อน กรณีดังกล่าวนี้ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง แนวการลงโทษของ กรมตำรวจ ถือเป็นเพียงการประพฤติดคนไม่สมควรให้ลงทัณฑ์กักขัง 30 วัน

ส่วนกรณีที่ผู้กระทำความผิด ได้หญิง เป็นภรรยาแล้วหรือไม่เลี้ยงดูภรรยาและบุตรและไม่ยกย่อง ยังไม่ถือว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นเพียงประพฤติดคนไม่สมควรเท่านั้น แนวการลงโทษของกรมตำรวจให้ลงทัณฑ์กักขัง 30 วัน

กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

วินัยบทนี้ มีความหมายใกล้เคียงกับความหมาย ตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แต่ต่างกันตรงที่ความผิดตามมาตรา 78 ต้องเป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ แต่วินัยบทนี้ไม่จำเป็นต้องแสวงหาผลประโยชน์ก็เข้าข่ายเป็นความผิดแล้ว นอกจากนี้การกระทำผิดวินัยบทนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำในตำแหน่งหน้าที่ราชการเท่านั้น แต่หมายถึงการกระทำโดยทั่ว ๆ ไปอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการด้วย

ตัวอย่าง เช่น

เจ้าหน้าที่ตำรวจไปคบหาสมาคมกับนักเลงอันธพาล ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนอยู่เสมอ โดยแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าเป็นเพื่อนสนิท การกระทำในลักษณะเช่นนี้อาจถือว่าเป็นการกระทำการอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนได้

นอกจากการกระทำซึ่งถือว่าเป็นการประพฤติชั่วดังกล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งเป็นเพียงตัวอย่างที่บัญญัติไว้ในมาตรา 81 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แล้ว ยังมีกรณีอื่น ๆ ที่ถือว่าเป็นการ

ประพจน์ชั่ว เช่น การทุจริตในการสอบ⁸⁵ การเบิกค่าพาหนะ หรือเบิกเบี้ยเลี้ยง เป็นเท็จ* และการกระทำผิดอาญา เป็นต้น

(15) ประพจน์ชั่วโดยกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก⁸⁶

กรณีที่จะถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวินัยบทยุทธศาสตร์ จะต้องเป็นการกระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือหนักกว่าโทษจำคุกในขณะนี้มีอยู่สถานเดียว คือ โทษประหารชีวิต ต้องเป็นกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดเท่านั้น หากคดียังไม่ถึงที่สุด กล่าวคือ ยังอยู่ในชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกาก็ยังถือว่าไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และที่ว่าได้รับโทษจำคุกนั้น หมายถึงต้องถูกจำคุกจริง ๆ ตามคำพิพากษา หากมีเพียงคำพิพากษาให้จำคุก แต่ไม่ต้องถูกจำคุก เพราะศาลพิพากษาเปลี่ยนโทษเป็นสถานอื่น หรือให้ยกโทษจำคุก หรือให้รอการลงโทษ ก็ไม่เข้ากรณีนี้ การถูก

⁸⁵ - มติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นว. ๗/2502 ลงวันที่ 10 มกราคม 2502 หมายถึงผู้เข้าทำการสอบเท่านั้น ส่วนข้าราชการอื่นที่มีส่วนร่วมในการรู้เห็นด้วย ผิดตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 67

- ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี" ที่ สร 0401/ว.50 ลงวันที่ 12 เมษายน 2511 กำหนดว่าการที่ข้าราชการทุจริตในการสอบนี้ แม้การกระทำจะไม่สำเร็จเพียงพยายามทุจริต แต่ถูกจับได้เสียก่อนก็ตามถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยฐานประพจน์ชั่วอย่างร้ายแรง

*คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า ผู้เบิกค่าพาหนะฯ ไม่มีหน้าที่ราชการที่จะต้องทำการเบิกไม่ จึงไม่ใช่ว่าความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และ ก.พ. มีมติเป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำผิดในลักษณะเช่นนี้เป็นกรกระทำผิดวินัยฐานประพจน์ชั่วอย่างร้ายแรง

⁸⁶พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 81 วรรคสอง

ศาลสั่งจำคุกในความผิดที่กระทำโดยประมาทและลหุโทษไม่เข้ากรณีเป็นความผิดร้ายแรงในกรณีนี้

ก.พ.ได้เคยวินิจฉัยว่า โทษจำคุกตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี ซึ่งสั่งโดยอาศัยอำนาจพิเศษ ตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร มีผลเสมือนเป็นคำพิพากษาและผลถึงที่สุดแล้ว จึงเข้าข่ายเป็นความผิดร้ายแรงได้^{๘๗}

ปัญหาที่มีมาสู่การพิจารณาของกรมตำรวจ

กรณีข้าราชการตำรวจที่ถูกศาลสั่งลงโทษจำคุก กรณีกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ตามมาตรา 33 (ข) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 หรือไม่

สำหรับกรมตำรวจมีความเห็นว่า การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เป็นการลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ทันทีโดยไม่ต้องมีโจทก์ จึงไม่น่าจะเป็นการกระทำความผิดอาญา

ในปัญหานี้คณะกรรมการกฤษฎีกา^{๘๘} พิจารณามีความเห็นว่า การกระทำละเมิดอำนาจศาลเป็นเพียงการกระทำละเมิดต่ออำนาจและหน้าที่ของศาลในการดำเนินการสอบสวนพิจารณาและรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นมาตรการตามวิธีสบัญญัติเท่านั้น การดำเนินการสอบสวนพิจารณา และการรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการสอบสวนพิจารณาในคดีแพ่ง หรือคดีอาญาหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลในคดีแพ่ง หรืออาญาก็มี

^{๘๗} คณะวิทยาการสำนักงาน ก.พ.; การดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 104

^{๘๘} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "หนังสือ ที่ นร 0501/1863 คอบข้อหารือกรมตำรวจ" 31 ตุลาคม 2528

ราชเป็นความผิดในทางอาญาแต่อย่างใด ฉะนั้นการกระทำละเมิดอำนาจศาล จึงมิใช่ความผิดอาญา

ดังนั้นข้าราชการตำรวจที่ถูกศาลสั่งลงโทษจำคุกในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล จึงไม่เป็นความผิดทางวินัยฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โดยกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ปัญหาจึงมีว่าทางราชการจะดำเนินการอย่างไรกับข้าราชการตำรวจผู้นี้ หากจะนำออกจากราชการฐานละทิ้งหน้าที่ราชการตามมาตรา 75 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ก็มิได้ เพราะเป็นกรณีถูกศาลพิพากษาจำคุก จึงเป็นการขาดเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการและหากจะสั่งนำออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เหตุทดแทนตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ก็มิได้ เพราะไม่ได้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ผู้เขียนเห็นว่า การที่ข้าราชการตำรวจละเมิดอำนาจศาลจนถูกศาลสั่งจำคุกนี้ ถือว่าเป็นการประพฤติไม่เหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงควรจะสั่งนำข้าราชการตำรวจผู้นี้ออกจากราชการไป ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521

(16) กระทำ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอันใด อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง⁸⁹

การกระทำตามวินัยบทนี้ให้หมายถึงการกระทำของข้าราชการเอง และการยอมให้ผู้อื่นกระทำการด้วย ส่วนการกระทำอย่างใดจึงจะถือว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงนั้น จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แต่ละกรณีเป็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸⁹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518
มาตรา 81 วรรคสอง

เรื่อง ฯ ๖๒ ทั้งนี้จะต้องนำองค์ประกอบ 3 ประการดังต่อไปนี้มาประกอบการพิจารณาด้วยคือ

- (ก) เกียรติของข้าราชการ
- (ข) ความรู้สึกของสังคม
- (ค) เจตนาที่จะกระทำ

อนึ่งแม้ว่าการกระทำความผิดทางวินัยของข้าราชการจะเป็นความผิดวินัยฐานผิดฐานหนึ่งตามมาตราอื่นแล้ว ก็ยังอาจเข้ากรณีเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วตามข้อ (14) หรือข้อ (16) นี้ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น

การกระทำฐานประพฤติชั่วตามข้อ (14) (มาตรา 81 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518) เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงแต่ถ้าเป็นการประพฤติชั่วตามข้อ (16) (มาตรา 81 วรรคสอง) เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ตัวอย่างความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

- (1) เป็นคู่หรือมีคู่กับภริยาหรือสามีของผู้อื่น^{๑๐}
- (2) ปลุกปล้ำกระทำอนาจารกรรยาผู้ใต้บังคับบัญชา
- (3) มีหรือเสพหรือติดยาเสพติดให้โทษ^{๑๑}
- (4) เสพสุราในระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือเมาสุราจนหมดสติหรือเมาสุราเสียราชการ หรือเมาสุราในที่ชุมนุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสีย

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๐}สำนักงาน ก.ตร., หนังสือ ที่ มท 0645.1/279 เรื่อง กำหนดแนวทางความสัมพันธ์ทางเพศที่ถือว่าเป็นความผิดทางวินัย", 27 มกราคม 2530

^{๑๑}กรมตำรวจ, "หนังสือ ที่ 0603.4/25471", 6 กันยายน 2526

เกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ^{๑๒}

(5) ทุจริตหรือพยายามทุจริตนการสอบ^{๑๓}

(6) ปลอมและใช้เอกสารปลอม แม้ศาลจะรอกการลงโทษก็ตาม
ถือได้ว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงแล้ว^{๑๔}

(7) ลักลอบเล่นการพนันรูเลต ถูกศาลพิพากษาจำคุกแต่ให้รอกการ
ลงโทษจำคุกไว้ 1 ปี^{๑๕}

(8) เอาอาวุธปืนของทางราชการไปจำหน่าย หรือขาย^{๑๖}

(5) วินัยของผู้บังคับบัญชา

คามวินัย

(1) ต้องส่งเสริมดูแล ระมัดระวังให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติ

ทางวินัยทันที

(2) ถ้ารู้ว่าผู้บังคับบัญชาคนใดทำผิดวินัย ต้องดำเนินการ

(3) จะต้องไม่ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ

^{๑๒}กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "ตามมติคณะรัฐมนตรี
ที่ นว 208/2496", 3 กันยายน 2496

^{๑๓}สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "หนังสือ ที่ สร 0401/ว.50
เรื่อง การลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีทุจริตนการสอบ" 12 เมษายน
2511

^{๑๔}สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ สร 0708/66818 เรื่อง ตอบ
ข้อหารือ ผู้อำนวยการ องค์การส่งเสริมการกีฬาแห่งประเทศไทย", 16 เมษายน
2523

^{๑๕}กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496",
3 กันยายน 2496

^{๑๖}กรมตำรวจ, "หนังสือ ที่ มท 0503/361", 7 มกราคม 2525

(1) และ (2) โดยไม่สุจริต^{๑๗}

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ได้บังคับบัญชาชั้น ๑ ที่รวมถึง
หน้าที่ในการแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนและพิจารณาความผิด และกำหนดโทษด้วย
ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 86 วรรคสอง และ 86 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

วินัยบทนี้ มีข้อความเช่นเดียวกับความผิดตามมาตรา 5
อนุ 8 แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ต่างกันแต่เพียงว่า
การละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาตามวินัยบทนี้ ต้องเป็นกรณีไม่สุจริตเท่า
นั้น แต่ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 อนุ 8 จะมี
เจตนาสุจริตหรือไม่ก็ตามก็ถือว่ามีความผิดแล้ว โดยที่วินัยบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้
ผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่รักษาวินัยของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด จริงจัง และ
ตรงไปตรงมา ทั้งในด้านการส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ในด้านการดูแล
ระมัดระวังป้องกันมิให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และในด้านดำเนินการทาง
วินัยแก่ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดวินัย โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจ ถือว่าการ
ปกครองบังคับบัญชาเป็นเรื่องสำคัญในการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจ ดังนั้น
การกำหนดหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาตามวินัยบทนี้ จึงควรเคร่งครัดเช่นเดียวกับที่บัญญัติ
ไว้ในมาตรา 5 อนุ 8 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 กล่าวคือ
การละเลยหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในกรณีนี้ มีความผิดทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีเจตนาสุจริต
หรือไม่ก็ตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๗}พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

มาตรา 82

3.3 ประเภทความผิด

ในบทนี้จะแยกให้เห็นว่า การกระทำผิดวินัยในกรณีใดจึงถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และการกระทำผิดวินัยในกรณีใดจึงถือว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการดำเนินการทางวินัย และการวินิจฉัยสั่งการทางวินัย ดังนี้

1) ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

เป็นความผิดที่จะต้องได้รับโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงได้บัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งสรุปได้คือ

- 1) มาตรา 67 วรรคสาม ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- 2) มาตรา 68 วรรคสอง ฐานประมาทเลินเล่อ หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ราชการ ฯลฯ เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- 3) มาตรา 70 วรรคสอง ฐานเปิดเผยความลับ เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- 4) มาตรา 71 วรรคสอง ฐานขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- 5) มาตรา 75 วรรคสอง
 - (1) ฐานละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
 - (2) ฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร
 - (3) ฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่าสิบห้าวัน โดยมีพฤติการณ์จงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ
- 6) มาตรา 77 วรรคสอง ฐานดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงราษฎร
- 7) มาตรา 78 วรรคสอง ฐานรายงานเท็จ เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- 8) มาตรา 81 วรรคสอง

(1) ได้รับโทษจากคุกหรือหนักกว่าจากคุก ซึ่งมีโทษความผิด
ฐานประมาทหรือลหุโทษ

(2) ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

นอกจากนี้ กรมตำรวจได้มีหนังสือที่ มท 0503/361 ลงวันที่
7 มกราคม 2525 วางแนวระดับการลงทัณฑ์ข้าราชการตำรวจ ในกรณีการกระทำ
ดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โทษถึงให้ออก ปลดออก และ
ไล่ออก

(1) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า 15 วัน โดย
ไม่มีเหตุอันสมควร

(2) เป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่น

(3) ดึงบ่อนการพนันหรือมีส่วนได้เสียกับบ่อนการพนันผิด

กฎหมาย

(4) เป็นเจ้ามือการพนันหรือเล่นการพนันผิดกฎหมาย

(5) ทุจริตต่อหน้าที่

(6) กดขี่ข่มเหงราษฎร หรือทำการทารุณแก่ราษฎร

(7) ทุจริตในการสอบ

(8) เรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบโดยอ่างจะ

ช่วยเหลือให้สอบได้

(9) เสพสุราในขณะปฏิบัติหน้าที่หรือเมาสุราเสีย

ราชการ หรือเมาสุราในที่ชุมนุมชนเกิดเรื่อง เสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่
ราชการ

(10) เมาสุรายังبين หรือยังبينด้วยความคึกคะนอง

และ เมาสุราก็ว่าร้าย ทำร้ายผู้บังคับบัญชา

(11) เข้าไปในสนามม้าโดยไม่ได้รับอนุญาต

(12) มีหรือเสพฝิ่นหรือยาเสพติดให้โทษ

(13) เอาอาวุธปืนของทางราชการไปจำหน่าย ขาย

(14) มีอาวุธปืนหรือลูกกระเบิดผิดกฎหมายไว้ในความ

ครอบครอง

(15) เจตนาปล่อยผู้ถูกควบคุม

(16) กระทำการอันเป็นความผิดปรากฏชัดแจ้งตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518)

การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีต่อไปนี้
ถือว่าเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518)

(1) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(2) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกัน เป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้ว เห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควร หรือเห็นว่ามีความผิดอันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

2) ส่วนความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

เป็นความผิดที่ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ในสถานอื่นที่ไม่ใช่โทษให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

3.4 ข้อมูลสถิติและตารางแสดงการกระทำผิดทางวินัย

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของกองคดีกรมตำรวจ เฉพาะในรอบปีงบประมาณ 2531 มีข้าราชการตำรวจถึง 2,874 นายที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย และเป็นการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงถึง 632 นาย ซึ่งสามารถเขียนเป็นตารางแยกประเภทของข้าราชการที่กระทำผิดและระดับทัณฑ์หรือโทษได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1) สถิติข้าราชการตำรวจที่กระทำผิดวินัยและถูกลงโทษ
ระหว่างเดือนตุลาคม 2530 - กันยายน 2531
จำแนกตามลักษณะความผิด

ลักษณะความผิด	รวม	จำนวน	
		สัญญาบัตร	ประทวน
คดีอาญาทั่วไป	197	19	178
ทุจริต	103	29	78
ขาดราชการหรือละทิ้งหน้าที่			
ราชการ	603	96	507
กดขี่ข่มเหงรังแกราษฎร	-	-	-
การพนัน	23	-	23
เกี่ยวกับการเสพยาสุราเสพติด	161	13	148
ทำให้ทรัพย์สินราชการเสียหาย	362	16	346
ประพฤติตนไม่สมควร	719	200	519
เกี่ยวกับอาวุธปืน	107	3	104
บกพร่องในหน้าที่และงานสอบสวน	599	342	257
รวม	2,874	718	2,156

2) สถิติข้าราชการตำรวจที่กระทำผิดวินัยและถูกลงโทษ
ระหว่างเดือนตุลาคม 2530 - กันยายน 2531
จำแนกตามระดับทัณฑ์

ระดับทัณฑ์	รวม	จำนวนข้าราชการที่ถูกลงโทษ	
		สัญญาบัตร	ประทวน
ภาคทัณฑ์	781	402	379
ทัณฑ์กรรม	-	-	-
กักยาม	537	211	326
กักขัง	1,023	80	943
จำขัง	1	-	1
ทัณฑ์ออก	66	5	61
ปลดออก	4	1	3
ไล่ออก	462	19	443
รวม	2,874	718	2,156

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) สถิติราชการตำรวจที่กระทำผิดวินัยและถูกลงโทษ
ระหว่างเดือนตุลาคม 2530 - กันยายน 2531
จำแนกตามระดับตำแหน่ง

ระดับตำแหน่ง	จำนวน
พ.ต.อ.	9
พ.ต.ท.	182
พ.ต.ด.	63
ร.ต.อ.	158
ร.ต.ท.	171
ร.ต.ด.	135
ค.ต.	268
จ.ส.ต.	660
ส.ต.อ.	256
ส.ต.ท.	357
ส.ต.ด.	200
พลฯ	411
นรต.	4
รวม	2,874

จากตารางแสดงสถิติดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าจำนวนข้าราชการตำรวจที่กระทำผิดวินัยมีมากกว่าข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นประทวน มีสถิติการกระทำผิดสูงกว่าข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า ข้าราชการตำรวจที่มีความรู้และความรับผิดชอบมากขึ้น จะกระทำผิด

วินัยน้อยลง

สำหรับฐานความผิดที่ข้าราชการตำรวจกระทำผิดมากที่สุด ได้แก่ การประพฤตินอกระบบราชการ ปรากฏว่ามีจำนวนถึง 719 ราย รองลงมาได้แก่ ความผิดฐานขาดราชการหรือละทิ้งหน้าที่ราชการมีประมาณ 603 ราย ทั้งนี้เนื่องจากงานในหน้าที่ของข้าราชการตำรวจต้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน และต้องกระทำด้วยเป็นแบบอย่างที่ดี ฉะนั้นการกำหนดแบบธรรมเนียมความประพฤติของข้าราชการตำรวจจึงเคร่งครัดมาก เป็นเหตุให้มีข้าราชการตำรวจกระทำผิดฐานประพฤตินอกระบบราชการกันมาก

สำหรับระดับทัณฑ์หรือโทษที่ลงแก่ข้าราชการตำรวจสำหรับความผิดที่ร้าย ส่วนใหญ่จะเป็นโทษไล่ออก ทั้งนี้ถือว่าการลงโทษข้าราชการตำรวจจะต้องเด็ดขาด ส่วนในความผิดวินัยไม่ร้ายแรง มักจะเป็นการลงทัณฑ์สถานกักขังและกักขัง ส่วนทัณฑ์ฐานอื่น คือ ทัณฑ์กรรม กับจำขังนั้น ในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมใช้ ส่วนโทษตัดเงินเดือนและลดขั้นเงินเดือน เนื่องจากยศของข้าราชการตำรวจผูกพันกับเงินเดือน จึงมักจะไม่นำมาใช้กับข้าราชการตำรวจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย